

Evaluatie Geldstroom BKV

Nulanalyse en nulmeting

Definitief rapport, maart 2006

Cultuurnetwerk_nl

0300 039 6763

IOO bv

Instituut voor Onderzoek
van Overheidsuitgaven

Schipholweg 13 - 15
Postbus 985
2300 AZ Leiden

tel. 071 525 3600
fax 071 525 3601
website www.ioo.nl
e-mail info@IOO.nl

Evaluatie Geldstroom BKV

Nulanalyse en nulmeting

Definitief rapport, maart 2006

Drs. E.K. (Eelco) van Aarsen

Drs. J.A. (Koos) van Dijken

Dr. N.E. (Natasha) Stroeker

IOO bv

Instituut voor Onderzoek
van Overheidsuitgaven

tel. 071 525 3600

Schipholweg 13-15 fax 071 525 3601

Postbus 985 website www.IOO.nl

~~2300 AZ Leiden e-mail info@IOO.nl~~

CULTUURNETWERK .nl

Informatie & Documentatie

- Ganzenmarkt 6 - 3512 GD Utrecht

T 030 236 12 00 - www.cultuurnetwerk.nl

Voorwoord

Op 1 januari 2005 is de Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving (BKV) 2005 – 2008 van start gegaan om de infrastructuur en de relatie tussen vraag en aanbod in de beeldende kunst en vormgeving in Nederland verder te versterken. In dit kader worden er vanuit de Geldstroom BKV middelen verstrekt aan alle provincies vanwege hun regiefunctie en verder zijn er negen netwerksteden en vijf steden met kunstvakonderwijs geselecteerd.

De evaluatie van de Geldstroom BKV 2005 – 2008 moet duidelijk maken op welke wijze en in welke mate de landelijke outcomedoelstelling bereikt wordt door de decentrale effecten. Tevens moet de evaluatie inzichtelijk maken welke verschillen er zijn in aanpak en doelstelling tussen de provincies, netwerksteden en steden met kunstvakonderwijs. De landelijke evaluatie bestaat uit drie fasen: een nulmeting in 2005, een tussentijdse evaluatie in 2006/2007 en een eindevaluatie in 2009. Dit rapport heeft betrekking op de nulanalyse en nulmeting, die met name ingaat op de verschillen in aanpak en doelstelling tussen de provincies, netwerksteden en steden met kunstvakonderwijs.

Gedurende het uitvoeren van de nulanalyse en nulmeting in het kader van de evaluatie van de Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving (BKV) is IOO begeleid door mevrouw Marie-Louise Smolenaars van het ministerie van OCW en de werkgroep Geldstroom BKV. De leden van de werkgroep zijn afkomstig van IPO, VNG en het ministerie van OCW. Bij deze willen wij hen hartelijk danken voor hun bijdrage. Ook willen wij alle gemeenten en provincies bedanken die ons van extra informatie hebben voorzien omtrent de nul – en streefwaarden van de door hen geformuleerde outputindicatoren.

Het onderzoek is uitgevoerd door Koos van Dijken en Natasha Stroeker van het Instituut Onderzoek Overheidsuitgaven (IOO) en Eelco van Aarsen van Research voor Beleid. Gezamenlijk hebben zij het eindrapport geschreven.

Natasha Stroeker
Projectleider IOO

Inhoud

1	Inleiding	1
1.1	Inleiding	1
1.2	Wat moet de evaluatie opleveren?	2
1.3	Aanpak evaluatie	2
1.4	Leeswijzer	3
2	Bevindingen en keuzes nulmeting	5
2.1	Inleiding	5
2.2	Eerste bevindingen en constatering	5
2.3	Actie en keuzes o.b.v. eerste bevindingen	7
2.4	Alternatieve aanpak	8
2.5	Financiering Geldstroom BKV vs. autonoom budget BKV	8
3	Sterkten en zwakten deelnemers Geldstroom BKV	10
3.1	Inleiding	10
3.2	Sterkten en zwakten van provincies	10
3.3	Sterkten en zwakten van netwerksteden	14
3.4	Sterkten en zwakten van steden met kunstvakonderwijs	17
3.5	Samenvatting sterkten en zwakten	19
4	Doelstellingen en outputindicatoren in tien hoofddoelen	22
4.1	Inleiding	22
4.2	Doel 1: Publieks- en educatieve activiteiten	23
4.3	Doel 2: Publieksbereik	24
4.4	Doel 3: Zichtbaarheid en presentatie	25
4.5	Doel 4: Woon- en werkruimte	27
4.6	Doel 5: Professionalisering en deskundigheidsbevordering	28
4.7	Doel 6: Samenwerking en afstemming	29
4.8	Doel 7: Kunst in de openbare ruimte en Culturele Planologie	31
4.9	Doel 8: Aankoop- en projectsubsidies	32
4.10	Doel 9: Jonge kunstenaars en experiment	33

4.11	Doel 10: Marktwerking	34
4.12	Conclusies doelen	35
5	Conclusies	39
5.1	Inleiding	39
5.2	Algemene conclusies	39
5.3	Conclusies betreffende verschillen in aanpak en doelstellingen	42
5.4	Wordt de landelijke outcomedoelstelling bereikt?	43
	Bijlage 1 Checklist interviews experts BKV	46
	Bijlage 2 Lijst met geïnterviewde experts	47

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Op 1 januari 2005 is de Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving (BKV) 2005 – 2008 van start gegaan om de infrastructuur en de relatie tussen vraag en aanbod in de beeldende kunst en vormgeving in Nederland verder te versterken. Ten opzichte van de voorafgaande periode (2001 – 2004) is de regeling aanzienlijk veranderd. De Geldstroom BKV is niet langer onderdeel van het Actieplan Cultuurbereik. Bovendien zijn er nu 16 gemeenten die in de periode 2001 – 2004 wel en nu geen middelen meer ontvangen vanuit de Geldstroom BKV.

Centrale doelstelling¹:

De Geldstroom BKV wordt ingezet ter versterking van de beeldende kunst en vormgeving: dit betreft zowel de infrastructuur van deze sector als de relatie tussen aanbod en afname. De Geldstroom BKV is bestemd voor voorzieningen, investeringen en activiteiten met een bovenlokale uitstraling.

Hierbij wordt door middel van de landelijke outcomedoelstelling het accent gelegd op:

- het *faciliteren* van collectieve voorzieningen en investeringen ter ondersteuning van de ontwikkeling van individuele kunstenaars en vormgevers (kunstenaarsinitiatieven, presentatie-instellingen, ateliers, technische faciliteiten, nieuwe media),
- het *benadrukken* van de relatie tussen aanbod en afname door meer aandacht te besteden aan het middensegment (presentatie-instellingen, kunstenaarsinitiatieven e.d.), de vermindering van (aanbod)subsidiering en, waar mogelijk, marktwerking.

De gemeenten en provincies dienen in hun aanvraag een beredeneerde keuze te maken voor de besteding van de Geldstroom BKV middelen die aansluit bij de landelijke outcomedoelstelling. De prioriteiten in de beredeneerde keuze worden – binnen de landelijke doelstelling en de randvoorwaarden van de subsidieregeling – bepaald door de specifieke lokale of regionale omstandigheden. De landelijke outcomedoelstelling moet vertaald worden naar toetsbare en meetbare eigen outputdoelstellingen. Deze eis van de regeling sluit aan bij het streven van OCW om de doeluitkeringen vorm te geven volgens de VBTB-systematiek (VBTB = Van Beleidsbegroting Tot Beleidsverantwoording).

Inmiddels zijn twaalf provincies en veertien gemeenten uitgenodigd om een plan in te dienen ten behoeve van Geldstroom BKV. Alle provincies krijgen vanwege hun regiefunctie een bepaald aandeel van de beschikbare middelen. Terwijl voor de verdeling van de middelen over de gemeenten de steden zijn geselecteerd waar de beste kansen zijn om de doelen van Geldstroom BKV te bereiken.

¹ Bron: Beleidskader Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving 2005 – 2008, p. 7.

De geselecteerde steden zijn / hebben:

- landelijk gespreid,
- onderdeel van een stedelijk netwerk,
- een eigen profiel, budget en ambities op het terrein van beeldende kunst en vormgeving,
- een opleiding voor kunstvakonderwijs op het terrein van beeldende kunst en vormgeving, een tweede fase opleiding en/of een postacademische werkplaats,
- een breed en hoogwaardig cultureel voorzieningenniveau op het gebied van beeldende kunst en vormgeving,
- een groot aantal stedelijke instellingen en organisaties die onderdeel zijn van of participeren in (inter)nationale netwerken.

Op basis van deze kenmerken zijn negen netwerksteden (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Den Haag, Groningen, Enschede, Arnhem, Eindhoven en Maastricht) geselecteerd. Daarnaast zijn vijf steden met kunstvakonderwijs (Leeuwarden, Zwolle, Den Bosch, Tilburg en Breda) geselecteerd.

1.2 Wat moet de evaluatie opleveren?

De evaluatie Geldstroom BKV 2005 – 2008 moet duidelijk maken op welke wijze en in welke mate de landelijke outcomedoelstelling bereikt wordt door de decentrale effecten. Tevens moet de evaluatie inzichtelijk maken welke verschillen er zijn in aanpak en doelstelling tussen de verschillende soorten deelnemers (provincies, netwerksteden en steden met kunstvakonderwijs). De landelijke evaluatie bestaat uit drie fasen: nulmeting 2005, tussentijdse evaluatie 2006/2007 en eindevaluatie in 2009. Dit rapport heeft betrekking op de nulanalyse en nulmeting. Opgemerkt moet worden dat het hier alleen gaat om de evaluatie van de Geldstroom BKV en dat de evaluatie niet breder getrokken wordt naar het hele stelsel noch de hele sector beeldende kunst en vormgeving (inclusief alle geldstromen en fondsen).

De volgende onderzoeksvragen kunnen worden afgeleid:

- Welke verschillen zijn er in aanpak en doelstellingen tussen provincies, netwerksteden en steden met kunstvakonderwijs?
- Op welke wijze en in welke mate wordt de landelijke outcomedoelstelling bereikt door de decentrale effecten / plannen? (deze vraag is pas na de nulmeting te beantwoorden)

1.3 Aanpak evaluatie

In grote lijnen bestaat de aanpak van de nulanalyse en nulmeting uit twee onderdelen:

Nulanalyse van 26 programma's

De programma's van de 26 gemeenten en provincies moeten met elkaar vergeleken worden wat betreft doelstelling en aanpak. Elk programma moet volgens de regeling een analyse van de gemeentelijke of provinciale infrastructuur op het gebied van beeldende kunst en vormgeving bevatten, een opsomming van de keuzes op basis van de analyse, en een beschrijving van de beoogde

meetbare doelstellingen die passen in de gemeentelijke of provinciale context, die voortkomen uit de eerdergenoemde keuzes en die tevens een bijdrage leveren aan het bereiken van de rijksbrede (outcome) doelstelling.

In de nulanalyse moet ingegaan worden op het beeld dat ontstaat uit de sterkte-zwakke-analyses, de gemaakte keuzes en prioriteiten en de gekozen outputdoelstellingen en –indicatoren. Wat wordt gezegd over de bijdrage van deze outputdoelen/indicatoren aan de centrale outcome–doelstelling? Uit de nulanalyse moet blijken welke gemeenschappelijke noemers, meest voorkomende doelen en indicatoren de gemeenten en provincies kiezen en gebruiken in relatie met de landelijke doelstelling.

Empirische gegevens nulmeting outputdoelstellingen en indicatoren

Vanuit de plannen van de gemeenten en provincies en de onderliggende beleidsdocumenten en statistische gegevens moeten de empirische gegevens verzameld worden voor de nulmeting van outputdoelstellingen en –indicatoren van Geldstroom BKV 2005 – 2008.

Deze tweedeling leidt concreet tot de volgende onderzoeksstappen:

- Analyse en beoordeling plannen en prestatie-overzichten met behulp van analysekader en checklist
- Check en aanvulling van de gegevens bij de verantwoordelijke beleidsambtenaar (met name nulwaarden)
- Interviews experts
- Construeren van doelen op basis waarvan de rapportage plaatsvindt
- Synthese: optelsom van de 26 programma’s tot een landelijke nulmeting van de Geldstroom BKV
- Conclusies bijvoorbeeld omtrent de verschillen in aanpak en doelstellingen tussen provincies, netwerksteden en steden met kunstvakonderwijs. Conclusies over de relatie tussen de decentrale outputdoelen en de landelijke outcomedoelstelling zijn in dit stadium nog niet te trekken.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt allereerst iets gezegd over de eerste bevindingen op basis van de analyse van de plannen en prestatieoverzichten en de beoordeling van de plannen aan de hand van een korte checklist. Ook wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de keuzes die gemaakt zijn op basis van de eerste bevindingen en wordt een alternatieve aanpak gepresenteerd. Aan het eind van hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de financiering door de Geldstroom BKV versus financiering vanuit een autonoom budget. In hoofdstuk 3 worden de sterke en zwakke punten gepresenteerd voor provincies, netwerksteden en steden met kunstvakonderwijs afzonderlijk op basis van de plannen die zij zelf hebben ingediend voor de aanvraag Geldstroom BKV. In hoofdstuk 4 worden tien doelen gepresenteerd die bottom-up van de doelstellingen en de outputindicatoren in de plannen en prestatieoverzichten van de gemeenten en provincies zijn afgeleid. Deze doelen worden gepresenteerd en toegelicht. Tevens

wordt aangegeven hoeveel en welke outputindicatoren onder elk doel vallen. Het hoofdstuk wordt afgesloten met conclusies, waarin onder andere wordt ingegaan op de aansluiting van de doelen bij de sectorale knelpunten. In het afsluitende hoofdstuk 5 worden de belangrijkste conclusies getrokken.

2 Bevindingen en keuzes nulmeting

2.1 Inleiding

Gestart is met de ontwikkeling van een analysekader en een checklist voor de inventarisatie en beoordeling van de programma's c.q. plannen van de 26 provincies en gemeenten in het kader van de Geldstroom BKV. Vervolgens heeft er een inhoudsanalyse van de plannen plaatsgevonden en zijn de programma's beoordeeld volgens een vast stramien. Op basis daarvan is een aantal constatering gedaan die van belang zijn voor het vervolg van de opdracht. In paragraaf 2.2 worden de eerste bevindingen en constatering gepresenteerd op basis van een beoordeling van de plannen aan de hand van een checklist. In paragraaf 2.3 komen de acties en keuzes op basis van de eerste bevindingen naar voren. Paragraaf 2.4 presenteert de alternatieve aanpak. Tevens is gekeken naar de aanvulling van de middelen vanuit de Geldstroom BKV met autonome middelen van de gemeente of provincie. Dit wordt in paragraaf 2.5 besproken.

2.2 Eerste bevindingen en constatering

Een eerste beoordeling van de plannen² laat zien dat over het algemeen bij de doelstellingen duidelijk is genoemd wat men wil bereiken. Echter, de streefwaarde is niet altijd en de nulwaarde is vrijwel nooit genoemd.

In bijna de helft van de plannen lijkt er geen duidelijke relatie te zijn tussen de sterkten en zwakten in het plan, het landelijke beleidskader en de gestelde prioriteiten / doelstellingen³. Eenderde van de plannen bevat geen expliciete sterkte-zwakte analyse, terwijl dat wel een verzoek was in het format. De mate waarin de outputdoelstellingen en – indicatoren voortkomen uit de prioriteiten⁴ is in meer dan de helft van de plannen als goed beoordeeld, in een kwart van de plannen redelijk tot matig en in een kwart van de plannen slecht.

Gemiddeld worden door provincies ongeveer vijf outputdoelstellingen per provincie geformuleerd, door netwerksteden twaalf per gemeente en voor de gemeenten met kunstvakonderwijs gemiddeld ook ongeveer vijf per gemeente. Het aantal outputindicatoren dat voortkomt uit het aantal outputdoelstellingen is gemiddeld dertien per provincie, negenentwintig per netwerkstad en twaalf per gemeente met kunstvakonderwijs. Gemiddeld betekent dit

² Hierbij is uitgegaan van de plannen en de prestatieoverzichten die in eerste instantie waren ingediend bij OCW en die aan IOO verstrekt zijn. In het vervolg van het rapport zijn doorgegeven wijzigingen, voor zover OCW op de hoogte is gesteld, wel meegenomen in de analyses (m.n. hoofdstuk 4).

³ Dit is beoordeeld als 'nee' indien er geen sterkte / zwakte analyse is en/of geen keuze voor prioriteiten.

⁴ Hebben de outputindicatoren betrekking op de prioriteiten? Sommige aanvragers plaatsen hun doelstelling onder een bepaalde prioriteit, terwijl het aannemelijker is deze onder een andere prioriteit te plaatsen. Bij aanvragers die geen prioriteiten hebben geëxpliciteerd, zijn de prioriteiten door de onderzoeker bepaald aan de hand van de outputindicatoren. Echter, de score op dit onderdeel is voor hen dan 'slecht'.

voor alle drie groepen dat er ongeveer 2,5 indicatoren per doelstelling worden geformuleerd (zie tabel 2.1).

Tabel 2.1 Gemiddeld aantal outputdoelstellingen en -indicatoren

	Provincie	Netwerkstad	Kunstvakonderwijs
Gem. aantal outputdoelstellingen	4,8	12	4,6
Gem. aantal outputindicatoren	12,6	29	12,2
Gemiddeld aantal indicatoren per doelstelling	2,6	2,4	2,7

Vervolgens geldt dat meer dan de helft van de outputindicatoren in eerste instantie⁵ helder, specifiek zijn gedefinieerd (65%), ook zijn meer dan de helft van de outputindicatoren in eerste instantie meetbaar geformuleerd (58%) en bovendien zijn meer dan de helft van de indicatoren in eerste instantie tijdsgebonden geformuleerd (58%), doordat duidelijk aangegeven wordt wanneer het doel bereikt moet zijn. In ongeveer 30% van de plannen zijn de outputindicatoren maar matig helder / specifiek geformuleerd (4% slecht), in 35% zijn de outputindicatoren maar matig meetbaar (8% slecht) en in 42% van de plannen zijn de outputindicatoren maar matig tijdsgebonden (0% slecht).

Welk effect de aanvragers met het geld willen bereiken is nauwelijks uitgewerkt. De gemeenten en provincies is gevraagd om outputdoelstellingen te formuleren. De landelijke doelstelling is een outcomedoelstelling. De relatie tussen outputdoelstellingen en effecten is niet helder en expliciet uitgewerkt. Zouden de gemeenten en provincies ook aangegeven hebben welk maatschappelijk effect ze met het plan beoogden, dan was er makkelijk een relatie te leggen met de landelijke beoogde effecten. In de plannen van de gemeenten en provincies worden de maatschappelijke effecten van hun beleid echter niet expliciet gemaakt.

De meeste plannen hebben het format dat OCW heeft opgesteld voor de aanvraag Geldstroom BKV redelijk goed gevolgd. Het ene plan volgt qua prioriteiten de indeling van het format⁶, de ander kiest het format van het beleidskader⁷. Elke ontvanger van subsidie in het kader van de Geldstroom BKV geeft de outputdoelstellingen een eigen plaats binnen de prioriteiten van hetzij het format, hetzij het beleidskader. Dit is op zich niet erg, maar compliceert de nulmeting, tussenmeting en eindmeting.

Zoals hierboven aangegeven wordt, kan de landelijke outcomedoelstelling in drie prioriteiten onderverdeeld worden (format) of in twee prioriteiten (beleidskader). Op basis van de indeling van doelstellingen (en bijbehorende outputindicatoren) bij prioriteiten zijn wij door middel van een structurering van de outputdoelstellingen en de outputindicatoren gestart met het afleiden

⁵ Dit betreft de situatie voordat de gemeenten en provincies door IOO om aanvullende informatie zijn gevraagd.

⁶ Hier wordt een driedeling gemaakt in faciliteren (1), middensegment (2) en marktwerking (3).

⁷ Hier wordt een tweedeling gemaakt in faciliteren (1) en benadrukken middensegment en marktwerking (2).

van doelen (zie hoofdstuk 4). Op deze wijze krijgen de outputdoelstellingen en -indicatoren allemaal dezelfde plaats per doel. Hiermee wordt opgelost dat in het ene plan een bepaalde doelstelling c.q. outputindicator aan prioriteit 1 werd toegeschreven, daar waar het andere plan deze doelstelling c.q. outputindicator aan prioriteit 2 of 3 toeschreef. Dit ligt in lijn met het feit dat zowel de landelijke outcomedoelstelling als het format niet erg concreet zijn uitgewerkt.

2.3 Actie en keuzes o.b.v. eerste bevindingen

Op basis van de constatering dat de plannen en prestatie-overzichten niet altijd streefwaarden en vrijwel nooit nulwaarden bevatten, is besloten om de contactpersonen van de gemeenten en provincies alsnog te vragen om de nulwaarden en streefwaarden van de geformuleerde outputindicatoren aan te leveren. Tevens dient dit als controle op de door ons geregistreerde gegevens. Alle contactpersonen hebben de doelstellingen, outputindicatoren, nul- en streefwaarden zoals wij die hebben afgeleid uit de plannen en prestatie-overzichten in een excelsheet aangeleverd gekregen, met daarin een markering als er gegevens ontbreken. Aan hen is verzocht deze gegevens aan te vullen, waar het met name gaat om de nul- en streefwaarden⁸. Als basis voor de analyses hebben wij alle oorspronkelijke plannen en prestatieoverzichten gebruikt, aangevuld met de aangeleverde nul- en streefwaarden. Aanpassingen aan outputindicatoren, die niet aan OCW zijn doorgegeven hebben wij niet meegenomen in de analyses (dus het wijzigen, toevoegen of weglaten van bepaalde outputindicatoren die wel in de oorspronkelijke prestatieoverzichten stonden). Wel zijn het door OCW aangeleverde prestatieoverzicht van Gelderland en de aangeleverde nieuwe prestatieoverzichten van de provincies Zuid-Holland, Flevoland en Groningen verwerkt.

In dit rapport hebben de onderzoekers de aanvullende informatie van dertien gemeenten en provincies verwerkt, de aanvullende informatie van de overige dertien gemeenten en provincies moest op het moment van het schrijven van dit rapport (half december 2005) nog ontvangen worden.

Vanwege eerder gedane constatering over het format (zie paragraaf 2.3) wordt de indeling van het format losgelaten bij de verdere analyses.

Aangezien doelstellingen c.q. outputindicatoren en prioriteiten door elkaar lijken te lopen, is de indeling in prioriteiten losgelaten en is op basis van de doelstellingen en outputindicatoren een indeling in *tien* hoofddoelen gemaakt (zie hoofdstuk 4). Deze hoofddoelen concretiseren 'faciliteren' en 'benadrukken middensegment en marktwerking'. Mogelijk kan na afloop van de nulmeting, zowel de

⁸ Op 25 oktober j.l. is aan alle gemeenten en provincies een excelsheet met hun outputindicatoren verstuurd, waarin hen gevraagd is ontbrekende gegevens (nulwaarden en/of streefwaarden) aan te vullen en de sheet binnen twee weken te retourneren aan de onderzoekers. De gemeenten en provincies die na de verstreken termijn nog niets hadden aangeleverd, zijn nogmaals benaderd (telefonisch of per email) door de onderzoekers. Op 8 december j.l. is op verzoek van de onderzoekers nogmaals een herinneringsmail naar de gemeenten en provincies verzonden vanuit het ministerie van OCW.

landelijke outcomedoelstelling als het format méér concreet worden ingevuld aan de hand van de doelen die in de nulmeting geformuleerd en verder uitgewerkt zijn.

2.4 Alternatieve aanpak

Daarom stellen wij voor om alle doelstellingen en indicatoren een systematische plaats te geven onder één van de tien doelen. De zeer verschillende toedelingen door de subsidiënten van doelstellingen en indicatoren herordenen wij onder deze tien doelen. Met deze tien doelen worden de onderdelen van de landelijke outcomedoelstelling ‘faciliteren’ en ‘benadrukken middensegment en marktwerking’ geoperationaliseerd en beter meetbaar gemaakt. Deze meetbaarheid dient zich niet te beperken tot enkele of vele kwantitatieve outputindicatoren. Enkele outputindicatoren doen de veelkleurige werkelijkheid geweld aan, terwijl vele kwantitatieve outputindicatoren, die nooit voor alle gemeenten en provincies beschikbaar zijn, het zicht op de werkelijkheid belemmeren. Daarom wordt per doel een kwalitatieve beschrijving gegeven van de nulsituatie, aangevuld met enkele kwantitatieve gegevens die voor relatief veel gemeenten en provincies beschikbaar zijn (zie hoofdstuk 4). De tussentijdse evaluatie en de eindevaluatie kunnen de resultaten ten opzichte van de nulmeting zowel kwalitatief als kwantitatief beschrijven.

De kwalitatieve beschrijving van de nulmeting is noodzakelijk omdat de landelijke outcomedoelstelling weinig concreet geformuleerd is, de nulwaarden slechts ten dele voorhanden zijn, de streefwaarden in een aantal gevallen niet gekwantificeerd zijn, vele gemeenten en provincies de gegevens (nog) niet hebben kunnen leveren en de doelstellingen en outputindicatoren lang niet altijd SMART gedefinieerd zijn. De kwalitatieve beschrijving van elk doel wordt aangevuld met enkele goed gekozen kwantitatieve nulwaarden. Met de tussentijdse en eindevaluatie kan hierbij aangesloten worden. Per doel kan een kwalitatief oordeel geveld worden aangevuld met de veranderingen op de nulwaardes van de geselecteerde outputindicatoren.

2.5 Financiering Geldstroom BKV vs. autonoom budget BKV

In de plannen die ingediend zijn door de gemeenten en provincies in het kader van de aanvraag voor middelen vanuit de Geldstroom BKV staat naast de bijdrage van OCW ook de bijdrage van de gemeente of provincie zelf (autonoom budget) genoemd. Volgens het format gaat het bij deze laatste post (autonoom budget) om de middelen op de reguliere begroting van provincies en gemeenten voor beeldende kunst en vormgeving; middelen die door de provincies en gemeenten zelf worden ingebracht. Voor de middelen van het autonome budget is uitgegaan van de bedragen die in de plannen van de gemeenten en provincies zijn vermeld. Het is niet duidelijk of deze autonome middelen door provincies en gemeenten worden besteed aan doelen die geformuleerd zijn in het kader van de Geldstroom BKV. Onderstaande uitkomsten moeten dan ook met voorzichtigheid en met bovenstaande nuance in het achterhoofd, bekeken worden.

Voor de gemeente Leeuwarden geldt dat zij het autonome budget niet in het plan voor de aanvraag Geldstroom BKV heeft opgenomen. De uitkomsten zijn dus gebaseerd op 25 gemeenten en provincies in plaats van op 26. Alleen het autonome budget van Leeuwarden is niet meegenomen. Voor het totaal geldt dat 29% van de middelen (Geldstroom BKV en autonoom budget in het kader van doelen Geldstroom BKV samen) afkomstig is van de Geldstroom BKV en 71% van de middelen van de autonome budgetten, hierbij bovenstaande nuancering in het achterhoofd houdend. Voor de netwerksteden geldt gemiddeld genomen over 9 gemeenten een vergelijkbare verhouding (27% Geldstroom BKV en 73% autonoom budget). Voor de gemeenten met kunstvakopleiding (n=4, zonder Leeuwarden) geldt gemiddeld dat de meeste middelen (92%) afkomstig zijn van het autonome budget en slechts 8% van de Geldstroom BKV. Voor de provincies geldt dat gemiddeld genomen 41% van de middelen afkomstig zijn van de Geldstroom BKV en 59% van hun eigen autonome budget. Wanneer we naar de 12 provincies afzonderlijk kijken zien we dat voor 5 provincies geldt dat het autonome budget veel hoger is dan de middelen vanuit de Geldstroom BKV (Drenthe, Friesland, Groningen, Limburg en Overijssel). Voor de provincie Utrecht ligt de omvang van de middelen dicht bij elkaar. Voor de overige provincies geldt dat de omvang van de middelen vanuit de Geldstroom BKV groter is dan het autonome budget.

Tabel 2.2 Middelen Geldstroom BKV en autonoom budget BKV in vier jaar van 2005 – 2008 (bedragen in euro's)

Middelen 2005 – 2008	Geldstroom BKV		Autonoom budget		Totaal budget	
Netwerksteden (n = 9)	37.747.976	27%	102.197.636	73%	139.945.61	100%
Kunstvakonderwijs (n=4)	1.729.764	8%	20.169.684	92%	21.899.448	100%
Provincies (n = 12)	27.239.704	41%	38.690.073	59%	65.929.777	100%
Totaal (n=25)	66.717.444	29%	161.057.393	71%	227.774.837	100%
Leeuwarden	259.396		onbekend		onbekend	
Totaal (n=26)	66.976.840					

Voordat in hoofdstuk 4 de doelindeling wordt gepresenteerd waaronder de outputindicatoren van de prestatieoverzichten zijn ingedeeld, volgt in hoofdstuk 3 het overzicht van de belangrijkste sterke en zwakke punten zoals weergegeven in de aanvragen van de provincies en gemeenten voor de Geldstroom BKV.

3 Sterkten en zwakten deelnemers Geldstroom BKV

3.1 Inleiding

In het format voor de aanvraag voor de Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving voor de periode 2005 – 2008 wordt verzocht een sterkte-zwakte analyse van de gesubsidieerde sector als de markt voor beeldende kunst en vormgeving (organisaties, kunstenaars en publiek) in de gemeente/provincie uit te werken, mede aan de hand van knelpunten uit het beleidskader. In dit hoofdstuk worden de sterke en zwakke punten die in de plannen van de 26 gemeenten en provincies vermeld staan, samengevat en overzichtelijk weergegeven. In paragraaf 3.2 worden de sterkten en zwakten van de provincies geselecteerd, in paragraaf 3.3 van de netwerksteden en in paragraaf 3.4 van de steden met kunstvakonderwijs. In paragraaf 3.5 volgt een samenvatting van sterkten en zwakten.

3.2 Sterkten en zwakten van provincies

Voor de twaalf provincies geldt dat vier provincies niet expliciet een sterkte/zwakte analyse hebben opgenomen in het plan dat zij hebben ingediend voor de aanvraag Geldstroom BKV. Voor deze vier provincies was het echter wel mogelijk om de sterke en zwakke punten uit de overige tekst af te leiden. Onderstaande sterke en zwakke punten zijn dus afgeleid op basis van de plannen van alle twaalf provincies.

3.2.1 Sterke punten provincies

De belangrijkste sterke punten van de provincies bevinden zich op het gebied van faciliteiten, de stand van zaken op het gebied van BKV ('het kunstenaarsklimaat'), zichtbaarheid en presentatie en vernieuwende initiatieven. Ook genoemd als sterke punten, maar wat minder vaak, zijn: activiteiten en publieksbereik (het organiseren van allerlei (educatieve) activiteiten en het hereiken van publiek), samenwerking tussen provincies en gemeenten, professionalisering en deskundigheidsbevordering (kennis en belangstelling voor marketing en zakelijke ondersteuning van de beroepspraktijk) en culturele planologie / kunst in de openbare ruimte, die zijn vruchten begint af te werpen. De belangrijkste sterke punten van de provincies worden hieronder uitgewerkt.

Faciliteiten, instellingen, voorzieningen en infrastructuur

Vijf provincies noemen het bestaande CBK of Stichting BK als sterk punt. Redenen die hiervoor gegeven worden zijn het feit dat het CBK beschikt over een groot draagvlak, dat het CBK zowel aandacht heeft voor de productiekant van BKV als voor publieksbereik, het CBK een sterke positie inneemt als kunstverzamelgebouw en het CBK zich ontwikkelt tot een podium voor beeldende kunst. Tevens wordt melding gemaakt van een stichting BK die zich zowel nationaal als internationaal manifesteert.

Er zijn drie provincies die melding maken van het atelierbeleid als sterk punt. Hierbij wordt bijvoorbeeld genoemd dat er goede ateliervoorzieningen zijn, dat er een actief atelierbeleid is in grote steden en dat er sprake is van een combinatie van voorzieningen binnen een grafisch atelier. Ook vermelden twee provincies (de ontwikkeling van) Artists-in-residence projecten.

Vier provincies maken expliciet melding van het feit dat er een uitgebreid netwerk is van galeries en kunstwinkels die o.a. ook allerlei tentoonstellingen organiseren. Drie provincies melden als sterk punt de aanwezigheid van een kunstvakopleiding (inclusief docentenopleiding) of een hogeschool voor kunsten. Twee provincies noemen als sterk punt expliciet de aanwezige kunstuitleen.

Onder overige faciliteiten wordt de aanwezigheid van werkplaatsen en faciliteiten, de aanwezigheid van een provinciale uitvoeringsorganisatie BKV (= projectbureau, multidisciplinair) en de aanwezigheid van Kunstgebouw als Provinciale (ondersteunings)instelling vijf keer genoemd. Ook wordt in één provincie melding gemaakt van het bestaan van een infrastructuur van provinciale budgetinstellingen die overzichtelijk en voldoende gedifferentieerd is.

Stand van zaken BKV en het kunstenaarsklimaat

Door tien provincies wordt iets als sterk punt genoemd dat te maken heeft met de stand van zaken in de provincie op het gebied van Beeldende Kunst en Vormgeving of het kunstenaarsklimaat in het algemeen.

Een provincie noemt als sterk punt de regionale uitstraling van de 'centrum'gemeente, een ander noemt de euregionale ligging. Ook wordt door een provincie genoemd dat alle grotere steden binnen de provincie hun eigen profiel op het gebied van BKV hebben. Als sterk punt wordt tevens genoemd het groot aantal kunstenaars, vormgevers en kunstenaarsinitiatieven, een rijk kunstbezit en het zijn van de provincie van de landschapskunst. Ook wordt genoemd dat de bijzondere ontstaanswijze van de provincie gereflecteerd is in de kunstwerken, dat er vele jonge kunstcollecties zijn en dat er sprake is van een rijke cultuurhistorie.

Zichtbaarheid en presentatie

Onder het kopje zichtbaarheid en presentatie worden door de provincies met name goede presentatie-instellingen (vier keer) en kunstenaarsinitiatieven (vier keer) genoemd. Onder presentatie-instellingen worden veelal musea en tentoonstellingsruimten genoemd (bijvoorbeeld Keramiek Museum Princessehof en Fries Museum, Tentoonstellingsruimte moderne kunst Buro Leeuwarden). Een viertal provincies maakt melding van kunstenaarsinitiatieven in de provincie als sterk punt. Er wordt bijvoorbeeld vermeld dat er veel nieuwe kunstenaarsinitiatieven zijn (bijvoorbeeld in de stad Groningen) of dat er sprake is van professionele kunstenaarsinitiatieven.

Vernieuwende initiatieven

In totaal vijf provincies maken melding van vernieuwende initiatieven of vernieuwing op het gebied van beeldende kunst en vormgeving. Zo vermeldt bijvoorbeeld de provincie Zeeland als sterk punt een aantal interessante en eigenzinnige initiatieven. Door een andere provincie worden particuliere initiatieven genoemd. Ook wordt het initiatief van een jaarlijkse provinciale prijs ter stimulering van vormgeving/architectuur hier genoemd, alsook andere kunstenaarsprijzen.

3.2.2 Zwakke of verbeterpunten provincies

De belangrijkste zwakke punten of verbeterpunten die provincies hebben aangegeven hebben betrekking op versnippering van de infrastructuur, onvoldoende samenwerking in de sector, het feit dat kunst en kunstenaars onvoldoende zichtbaar zijn, zich onvoldoende presenteren, de kunstenaarspopulatie, professionalisering en marktwerking. Andere zwakke punten, die veel minder vaak genoemd worden, zijn: te weinig aandacht voor vormgeving en nieuwe media, gebrek aan kunstvakopleidingen, te weinig gedaan aan kunst in de openbare ruimte en geringe mate van publieksbereik. Hieronder worden de belangrijkste zwakke punten van de provincies verder uitgewerkt.

Faciliteiten, instellingen, voorzieningen en infrastructuur

Alle provincies maken melding van één of meerdere zwakke punten op het gebied van faciliteiten, voorzieningen en de infrastructuur van de sector BKV. De zwakke punten hebben met name betrekking op een onevenwichtige infrastructuur (versnipperd) en het ontbreken van bepaalde faciliteiten binnen de provincie.

Er wordt gesproken over een onevenwichtige, beperkte en versnipperde infrastructuur. Voorbeelden van deze onevenwichtige infrastructuur zijn bijvoorbeeld dat de infrastructuur voornamelijk geconcentreerd is in grote steden. Men noemt als verbeterpunt dat de spreiding over de provincie verbeterd kan worden om de versnippering tegen te gaan. Ook wordt opgemerkt dat er weinig culturele voorzieningen zijn op het platteland. Een oplossing hiervoor zijn de cultuurhusen. Ook wordt opgemerkt dat er in grote steden een gebrek aan ateliers is (bijvoorbeeld in Maastricht), terwijl er überhaupt geen atelierbeleid is in kleine gemeenten.

Daarnaast wordt melding gemaakt van het ontbreken van bepaalde faciliteiten, zoals het ontbreken van voldoende ateliers (zie ook hierboven), het ontbreken van een CBK, het ontbreken van kunstinstellingen (middensegment), het ontbreken van beslissingscentra. De BKV infrastructuur is in een bepaalde provincie onvolledig, omdat er geen kunstvakopleiding is en er weinig tot geen professionele presentatie-instellingen zijn. Andere ontbrekende zaken betreffende de infrastructuur die genoemd worden, zijn het gebrek aan ontwikkelingsmogelijkheden voor broedplekken, podia, ateliers voor experiment, het ontbreken van een grote centrumgemeente met een culturele motorfunctie, het gebrek aan technische faciliteiten

voor nieuwe media en facilitaire werkplaatsen en het ontbreken van een middensegment van kunstenaars of culturele professionals.

Samenwerking, samenhang en afstemming

Tien keer worden er verbeterpunten genoemd op het gebied van samenwerking, samenhang en afstemming. Hierbij wordt genoemd dat er slechts sprake is van geringe, weinig structurele samenwerking in de sector en weinig internationale samenwerking. Er is te weinig samenwerking tussen kunstuitlenen en de gemeentelijke samenwerking met instellingen en kunstenaars is veelal incidenteel. Ook kunnen de samenwerkingsverbanden in algemene zin op organisatorisch gebied zwaarder worden aangezet.

Ook wordt er genoemd dat er weinig samenhang is tussen de sector BKV en andere sectoren. Voorts wordt opgemerkt dat de afstemming binnen de sector beter kan. Er is bijvoorbeeld weinig afstemming tussen musea over de aanschaf van hedendaagse kunst en er is weinig wisselwerking tussen de stad en regio.

Zichtbaarheid en presentatie

Onder het kopje zichtbaarheid en presentatie zijn negen verbeterpunten te plaatsen. Zo wordt er meerdere malen opgemerkt dat er een gebrek is aan podia, waarop de kunst gepresenteerd kan worden. Gedacht kan worden aan niet-commerciële podia voor experimentele kunst, aan podia voor conceptuele kunst en een podium voor kunstenaars die nog niet toe zijn aan exposeren in een groot museum. Verder wordt opgemerkt dat de cultuur slecht zichtbaar is, bijvoorbeeld door een gebrek aan actuele documentatie van BKV'ers of door een gebrek aan PR/publiciteit van activiteiten. Het discours van BKV kan beter en zou zichtbaarder vorm kunnen krijgen. Tot slot, wordt nog opgemerkt dat Keunstwurk (projectorganisatie in de provincie Friesland) en Stichting CBK een diffuse uitstraling hebben.

De kunstenaarspopulatie

Acht maal wordt er iets opgemerkt over de kunstenaarspopulatie. Opgemerkt wordt dat de populatie beeldende kunstenaars sterk vergrijsd is (vormgevers hebben een lagere gemiddelde leeftijd). Verder is te lezen dat slechts weinig kunstenaars in hun levensonderhoud kunnen voorzien. Opgemerkt wordt ook dat er relatief weinig professionele beeldende kunstenaars zijn en dat er met name weinig jonge en startende BKV'ers zijn. Ook zou de binding met oud-studenten verbeterd moeten worden. De provincie Friesland merkt op dat er relatief weinig landelijke werkbeurzen toegekend worden aan Friese kunstenaars.

Professionalisering van de sector BKV

Zes verbeterpunten komen naar voren onder professionalisering. Zo wordt opgemerkt dat er sprake is van geringe professionalisering in de sector. Eén provincie merkt op dat er weinig kwalitatief goede projecten BKV door het veld geïnitieerd en georganiseerd worden. Ook wordt opgemerkt dat er weinig professionele beeldende

kunstenaars zijn. De ondersteuning van BKV'ers in hun beroepspraktijk wordt ook als verbeterpunt betreffende professionalisering van de sector genoemd. En tot slot merkt een provincie op dat er weinig tot geen professionele presentatie-instellingen zijn.

Marktwerking

Een belangrijk zwak punt of verbeterpunt op het gebied van marktwerking is de gebrekkige aansluiting tussen afname en aanbod. De meeste galleries programmeren geen hedendaagse BK en een provincie merkt op dat er geen topgalleries zijn in de betreffende provincie. Daarbij komt, merkt een provincie op, dat de publieke belangstelling en de markt voor aankopen BKV gering is. Een punt dat al ter sprake kwam bij professionalisering en ook bij de marktwerking een rol speelt, is het punt van de ondersteuning van BKV'ers in hun beroepspraktijk.

3.3 Sterkten en zwakten van netwerksteden

Voor de negen netwerksteden geldt dat vier netwerksteden niet expliciet een sterkte/zwakte analyse hebben geformuleerd in het plan dat zij hebben ingediend voor de aanvraag Geldstroom BKV. Voor drie van de vier netwerksteden was het echter wel mogelijk om de sterke en zwakke punten uit de overige tekst af te leiden. Daarnaast geldt voor twee plannen dat de onderzoekers de sterkte en zwakten hebben afgeleid uit een SWOT-analyse, waarbij soms geen zwakten waren vermeld, maar wel bedreigingen. Onderstaande sterke en zwakke punten zijn dus afgeleid op basis van de plannen van acht van de negen netwerksteden.

3.3.1 Sterke punten netwerksteden

De belangrijkste sterke punten die genoemd zijn door de netwerksteden zijn de infrastructuur, het kunstenaarsklimaat of de stand van zaken op het gebied van beeldende kunst en vormgeving in de gemeente en de internationalisering. Ook genoemd, maar wat minder, als sterke punten zijn kunst in de openbare ruimte, vormgeving (Eindhoven, Design Academie, en Arnhem) en creatieve stad of creatieve industrie. De belangrijkste sterke punten van netwerksteden worden hieronder toegelicht.

Faciliteiten en infrastructuur

Zestien keer is er een sterk punt genoemd op het gebied van de infrastructuur of de faciliteiten binnen de netwerksteden.

Meerdere netwerksteden geven aan dat er sprake is van een sterke, uitgebreide en brede infrastructuur op het gebied van BKV. Bovendien wordt aangegeven dat er sprake is van een evenwichtige infrastructuur, waarbij er naast opleiding ook aandacht besteed wordt aan onderzoek, productie, distributie en afname. Er wordt op meerdere plekken melding gemaakt van het feit dat er voldoende tentoonstellingsruimten zijn, dat er werkplaatsen zijn die open staan voor kunstenaars uit het hele land, dat er voldoende hoogwaardige instituten zijn binnen 'opleiding en onderzoek' en 'distributie en afname' en dat er belangrijke en goed functionerende instellingen

zijn. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan het Temporary Art Center in Eindhoven als broedplaats voor kleine initiatieven, verschillende musea, waaronder het Groninger Museum, verschillende beeldende kunstpodia (NP3, Sign) of bijvoorbeeld SLAK, een intermediair tussen vragende en aanbiedende partijen betreffende atelierruimte.

Ook het hebben van een CBK dat goed functioneert en een knooppunt is van kennis en middelen wordt door vele netwerksteden genoemd als een sterk punt van de infrastructuur van de sector beeldende kunst en vormgeving. Voorbeelden hiervan zijn bijvoorbeeld de komst van het Centrum Beeldende Kunst Gelderland, de genoemde concentratie van kennis en middelen bij Stroom (= Haags Centrum voor Beeldende Kunst) en het Centrum BKV in de Euregio en Zuid Nederland.

Stand van zaken BKV en het kunstenaarsklimaat

Negen maal worden sterke punten genoemd die te maken hebben met het kunstenaarsklimaat of de stand van zaken van de beeldende kunst en vormgeving in de betreffende netwerkstad. Als sterke punten worden genoemd het sterke, onafhankelijke karakter van de sector, de sterke actuele kunstbeoefening, het feit dat er binnen de sector BKV in de betreffende netwerkstad sprake is van een levendige debat- en ontmoetingcultuur, het feit dat voldoende instellingen en initiatieven zijn voortgekomen uit de sector zelf en het feit dat er een centrumfunctie is voor BKV in de betreffende netwerkstad. Ook wordt als sterk punt genoemd dat de sector BK sterke wortels heeft door de aanwezigheid van het Rijksmuseum Twenthe, AKI en talloze activiteiten. Ook geeft één netwerkstad expliciet aan dat er een groot aantal beeldend kunstenaars zijn (Groningen, 700). Tot slot wordt nog opgemerkt door Amsterdam dat er geen protectionistisch beleid wordt gevoerd. Groningen noemt als sterk punt het flankerend beleid voor kunstenaars in de WIK.

Internationalisering

Vijf maal wordt gerept over internationale zaken op het gebied van BKV als sterk punt. Zo wordt de Sonsbeektentoonstelling genoemd door Arnhem als voorbeeld van een succesvol internationaal evenement. Amsterdam noemt zichzelf een internationale cultuurstad met een internationale toppositie. Ook wordt Amsterdam genoemd als knooppunt in de internationale vakwereld. Maastricht geeft aan dat er sprake is van sterke internationale netwerken voor 'opleiding en onderzoek' en 'distributie en afname'. Eindhoven noemt internationaal publiek als sterk punt.

3.3.2 Zwakke of verbeterpunten netwerksteden

De belangrijkste zwakke punten of verbeterpunten die door netwerksteden genoemd worden, zijn het feit dat er nog onvoldoende faciliteiten zijn en dat er sprake is van versnippering, de zichtbaarheid en presentatie van kunst laat nog te wensen over, er is een gebrek aan samenhang en samenwerking en vormgeving zou meer aandacht moeten krijgen. Andere zwakke punten of

verbeterpunten, die wat minder vaak genoemd worden, zijn onvoldoende middelen, het lage bereik van educatieve activiteiten / programma's en onvoldoende nieuwe vormen van publieksbereik. De belangrijkste zwakke punten van netwerksteden worden hieronder verder uitgewerkt.

Faciliteiten, instellingen, voorzieningen en infrastructuur

Veertien keer worden de faciliteiten en infrastructuur als zwak punt of verbeterpunt genoemd. Vijf netwerksteden geven aan dat er nog te weinig (betaalbare) ateliers, ateliervoorzieningen of studio's zijn. Vervolgens wordt genoemd dat er te weinig mogelijkheden zijn om te exposeren, dat er te weinig faciliteiten zijn om de research-and-development functie voldoende van de grond te krijgen en dat de voorzieningen op het gebied van BKV de (beginnende) kunstenaar zowel facilitair als inhoudelijk nog te weinig hebben te bieden. Daarnaast wordt aangegeven dat er onvoldoende structurele facilitering van werk- en broedplaatsen is. Ook wordt opgemerkt dat de herinrichtingstrajecten traag verlopen. Er treden knelpunten op in de kwaliteit van huisvesting, doordat slechts 30% van het aanbod in vast beheer is. Ook merkt een netwerkstad op dat er nauwelijks of geen faciliteiten zijn op het gebied van zakelijke ondersteuning van de beroepspraktijk. Tot slot wordt opgemerkt dat de infrastructuur BKV onevenwichtig is van opbouw; instellingen zijn ten opzichte van elkaar onvoldoende gedifferentieerd.

Zichtbaarheid en presentatie

Acht keer worden zwakke of verbeterpunten genoemd betreffende zichtbaarheid en presentatie. Het feit dat de zichtbaarheid van de kunst en kunstenaars onvoldoende is en verbeterd zou kunnen worden, blijkt op allerlei vlak. Zo wordt opgemerkt dat er te weinig mogelijkheden zijn om te exposeren, dat er onvoldoende manifestatie is van kunstenaars in de stad, dat een galerieënmanifestatie ontbreekt en dat de kunstvakopleiding onvoldoende zichtbaar is. Ook wordt genoemd dat er onvoldoende middelen zijn voor de presentatie van nieuwe media initiatieven. Arnhem merkt op dat er een tekort is aan geschikte presentatiepodia voor jonge kunstenaars. Het gebrek aan samenhang en het gezamenlijk optrekken in promotie en marketing, zorgt voor onzichtbaarheid van culturele activiteiten (zie ook samenwerking).

Gebrek aan samenhang en samenwerking

Door vier netwerksteden wordt acht keer genoemd dat er gebrek is aan samenhang of samenwerking. Zoals hierboven al aangegeven is, leidt het gebrek aan gezamenlijk optrekken op het gebied van PR en marketing tot de onzichtbaarheid van culturele activiteiten. Opgemerkt wordt dat er weinig samenwerking is tussen instellingen; samenwerking tussen grotere en kleinere cultuurinstellingen komt minder voor (Arnhem). Ook merkt Arnhem op dat er onvoldoende samenwerking is tussen expositieruimtes, kunstopleidingen en andere instellingen BKV. Groningen geeft aan dat er geen samenhangend opdrachtenbeleid is en ook dat er weinig netwerken met creatieven zijn. Maastricht merkt op dat er geen georganiseerd

samenwerkingsverband is binnen de professionele BKV-sector. Amsterdam maakt melding van nog onvoldoende samenwerkingsprojecten.

Vormgeving

Door vijf netwerksteden worden zeven zwakke punten en verbeterpunten genoemd op het gebied van vormgeving. Zowel Den Haag als Maastricht merken op dat de positie van vormgeving en vormgevers verbeterd zou moeten worden. Elders wordt opgemerkt dat mediakunst weinig tot zijn recht komt. Ook het ontbreken van een goede structuur voor vormgeving wordt genoemd. Opgemerkt wordt tevens dat de sector nog onvoldoende breed is: er is nog onvoldoende aandacht voor nieuwe impulsen op het gebied van fotografie, mode en vormgeving. De economische en culturele kansen van beeldend kunstenaars en vormgevers in Amsterdam zijn nog onvoldoende benut en ook de beroepspraktijk van beeldende kunstenaars en vormgevers in Amsterdam kan beter.

3.4 Sterkten en zwakten van steden met kunstvakonderwijs

Voor de vijf steden met kunstvakonderwijs geldt dat één stad niet expliciet een sterkte/zwakte analyse heeft geformuleerd in het plan dat is ingediend voor de aanvraag Geldstroom BKV. Voor deze stad was het echter wel mogelijk om de sterke en zwakke punten uit de overige tekst af te leiden. Onderstaande sterke en zwakke punten zijn dus afgeleid op basis van de plannen van alle vijf steden voor kunstvakonderwijs.

3.4.1 Sterke punten steden met kunstvakonderwijs

De belangrijkste sterke punten die steden met kunstvakonderwijs noemen zijn de faciliteiten, de kunstvakopleidingen en het kunstenaarsklimaat of de stand van zaken op het gebied van BKV. Ook worden genoemd als sterk punt: samenwerking (Den Bosch: verkokering doorbroken), kunst in de openbare ruimte en financiering (handhaving budgetten en projectsubsidies). De belangrijkste sterke punten van steden met kunstvakonderwijs worden hieronder verder uitgewerkt.

Faciliteiten: succesvolle instellingen, kunstuitingen die bijdrage aan de infrastructuur BKV

Door de vijf steden met kunstvakonderwijs worden negen sterke punten geformuleerd rondom een sterke infrastructuur met goede faciliteiten. Opgemerkt wordt dat er sprake is van een redelijk competente infrastructuur. De volgende instellingen die bijdragen aan deze sterke infrastructuur worden genoemd: Culturele Werkplaats, Cultuurwerkplaats R10, Beeldentuin de Anningahof, Lokaal 01 (productiekern culturele klimaat Breda), Megaprojecten (Leeuwarden op de kaart gezet), Ambitieuze musea voor beeldende kunst, veelbelovend Kunstenaarsinitiatief Safe da Flat en een nieuwe stichting voor de coördinatie van ateliervoorzieningen.

Kunstvakopleiding

Zwolle, Breda en Tilburg noemen specifiek de Hogeschool voor de Kunsten Artez (faculteit BK), de aanwezigheid van de kunstopleiding en veel kunstvakonderwijs als sterk punt.

Kunstenaarsklimaat / stand van zaken BKV

Leeuwarden noemt het kunstbezit en de historische binnenstad als sterke punten. Tilburg noemt het actieve kunstenaarsveld.

3.4.2 Zwakke of verbeterpunten steden met kunstvakonderwijs

De twee belangrijkste verbeterpunten voor steden met kunstvakonderwijs zijn de zichtbaarheid en presentatie en het aantal instellingen en ateliers voor kunstenaars.

Zichtbaarheid en presentatie

Ook bij de steden met kunstvakonderwijs blijft de zichtbaarheid en presentatie onderbelicht. Op dit gebied worden er zes verbeterpunten genoemd. Er is weinig PR / publiciteit van activiteiten en podia voor experimentele beeldende kunst ontbreken nogal eens. Ook het aantal presentatie-instellingen is vaak beperkt (voorbeeld Breda waar slechts twee presentatie-instellingen zijn, De Beyerd en Lokaal 01). In Tilburg wordt vermeld dat een goed presentatiepodium op middenniveau ontbreekt. Ook moet de zichtbaarheid van de academie in Breda worden vergroot. In Den Bosch zijn de plannen voor een nieuw museum voor hedendaagse kunst afgeblazen na keer op keer vertraagde plannen. Dit heeft geleid tot het 8 jaar lang achterwege blijven van exposities.

Faciliteiten en infrastructuur

Vier verbeterpunten zijn genoemd op het gebied van faciliteiten en infrastructuur. Genoemd wordt dat in Breda het galerieaanbod zeer beperkt is. Ook wordt genoemd dat in Tilburg vrijwel geen betaalbare panden beschikbaar zijn voor jonge kunstenaars. Den Bosch noemt als verbeterpunt dat er geen nieuwe beheersstructuur voor ateliers is en geen verbetering van de ateliermarkt voor kunstenaars. Ook wordt hier genoemd dat de kunstenaarsinitiatieven en het Nieuw Grafisch Atelier in de problemen komen door nieuwe regelgeving voor WIW- en ID-banen.

Overige verbeterpunten zoals op het vlak van educatieve activiteiten, publieksbereik, vernieuwing, samenwerking, marktwerking en gebrek aan beleid worden slechts één of twee keer genoemd.

3.5 Samenvatting sterkten en zwakten

Op basis van het overzicht van de belangrijkste sterke en zwakke punten die in paragraaf 3.2 t/m 3.4 gepresenteerd zijn voor provincies, netwerksteden en steden met kunstvakonderwijs volgt hieronder een overzicht in tabelvorm (Tabel 3.1). Tevens bevat deze paragraaf een korte toelichtende samenvatting van de belangrijkste sterke en zwakke punten voor provincies, netwerksteden en steden met kunstvakonderwijs.

Tabel 3.1 Samenvatting sterke en zwakke punten van de drie groepen

	<i>Sterke punten</i>	<i>Zwakke punten</i>
<i>Provincies</i>	<ul style="list-style-type: none"> - faciliteiten o.a. CBK en atelierbeleid - stand van zaken sector BKV en kunstenaarsklimaat - zichtbaarheid en presentatie: goede presentatie-instellingen en kunstenaarsinitiatieven - vernieuwende initiatieven 	<ul style="list-style-type: none"> - versnippering van de infrastructuur - onvoldoende samenwerking in de sector - kunst(enaars) onvoldoende zichtbaar: gebrek aan podia - kunstenaarspopulatie: sterk vergrijsd, kunnen moeilijk in eigen levensonderhoud voorzien - geringe professionalisering in de sector: verbetering ondersteuning BKV'ers in beroepspraktijk - gebrekkige aansluiting afname en aanbod
<i>Netwerksteden</i>	<ul style="list-style-type: none"> - sterke, uitgebreide, brede en evenwichtige infrastructuur - stand van zaken BKV-sector: sterke / onafhankelijke karakter van de sector - sterke internationale positie 	<ul style="list-style-type: none"> - onvoldoende faciliteiten: bijv. betaalbare ateliers - versnippering infrastructuur - zichtbaarheid kunst(enaars) onvoldoende - gebrek aan samenwerking en samenhang - positie van vormgeving en vormgevers moet verbeterd worden
<i>Steden kunstvakonderwijs</i>	<ul style="list-style-type: none"> - sterke infrastructuur met goede faciliteiten - aanwezigheid van de kunstopleiding en veel kunstvakonderwijs - kunstenaarsklimaat, stand van zaken sector BKV 	<ul style="list-style-type: none"> - zichtbaarheid en presentatie verbeteren door meer podia, presentatie-instellingen en PR - meer faciliteiten: galeries en betaalbare panden voor jonge kunstenaars

Sterke en zwakke punten Provincies

Sterke punten genoemd door provincies zijn met name de bestaande CBK's en het atelierbeleid als invulling van het doel faciliteiten en infrastructuur. Andere sterke punten zijn het kunstenaarsklimaat binnen de betreffende provincies, zoals een regionale uitstraling op het gebied van BKV en een rijke cultuurhistorie. Onder zichtbaarheid en presentatie komen met name de goede presentatie-instellingen en kunstenaarsinitiatieven naar voren. Ook worden vernieuwende initiatieven binnen de provincies genoemd, zoals een jaarlijkse provinciale prijs.

Een belangrijk zwak punt of verbeterpunt van provincies heeft betrekking op een onevenwichtige infrastructuur en versnippering van de infrastructuur. Een ander verbeterpunt is dat er sprake is van onvoldoende samenwerking in de sector, tussen instellingen in de sector, tussen verschillende sectoren en onvoldoende internationale samenwerking. Omtrent de kunstenaarspopulatie wordt o.a. als zwak punt door de provincies opgemerkt dat de kunstenaarspopulatie sterk aan het vergrijzen is en dat het nog steeds lastig is voor veel kunstenaars om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien. Er is een gebrek aan jonge en startende BKV'ers. Ook het feit dat kunst en kunstenaars onvoldoende zichtbaar zijn, zich onvoldoende presenteren is een zwak punt. Er is duidelijk een gebrek aan podia. De professionalisering van de sector en de marktwerking binnen de sector zijn punten van aandacht. Hierbij kan gedacht worden aan ondersteuning van BKV'ers in hun beroepspraktijk.

Sterke en zwakke punten Netwerksteden

De belangrijkste sterke punten die genoemd zijn door de netwerksteden zijn de infrastructuur, het kunstenaarsklimaat of de stand van zaken op het gebied van beeldende kunst en vormgeving in de gemeente en internationalisering. Wat betreft infrastructuur is er sprake van een sterke, uitgebreide en brede infrastructuur op het gebied van BKV. Voor de stand van zaken op het gebied van BKV in de gemeente geldt als sterk punt dat er sprake is van een sector met een sterk en onafhankelijk karakter, waar vele initiatieven voortkomen uit de sector zelf. Op het gebied van internationalisering worden succesvolle internationale evenementen genoemd evenals de positie van Amsterdam als internationale cultuurstad en knooppunt in de internationale vakwereld.

De belangrijkste zwakke punten of verbeterpunten die door netwerksteden genoemd worden zijn het feit dat er nog onvoldoende faciliteiten zijn, zoals bijvoorbeeld (betaalbare) ateliers en dat er sprake is van versnippering. Ook de zichtbaarheid en presentatie van kunst laat nog te wensen over; er zijn bijvoorbeeld nog te weinig mogelijkheden om te exposeren. Ook is er een gebrek aan samenhang en samenwerking, bijvoorbeeld op het gebied van PR en marketing en ook de samenwerking tussen instellingen binnen de sector zou verbeterd kunnen worden. Tot slot zou vormgeving meer aandacht moeten krijgen; de positie van vormgeving en vormgevers zou verbeterd moeten worden.

Sterke en zwakke punten Steden met Kunstvakonderwijs

De belangrijkste sterke punten die steden met kunstvakonderwijs noemen zijn de faciliteiten, de kunstvakopleidingen en het kunstenaarsklimaat of de stand van zaken op het gebied van BKV. Betreffende de infrastructuur wordt opgemerkt dat er sprake is van een redelijk competente infrastructuur, waaraan allerlei instellingen bijdragen. De aanwezigheid van een kunstopleiding wordt ook als sterk punt genoemd. Kunstbezit en een actief kunstenaarsveld wordt o.a. genoemd als sterke invulling van de stand van zaken op het gebied van BKV.

De twee belangrijkste verbeterpunten voor steden met kunstvakonderwijs zijn het aantal (presentatie)instellingen en ateliers voor kunstenaars en de zichtbaarheid en presentatie. Het aantal podia en presentatie-instellingen is beperkt en ook wordt er weinig aan PR en publiciteit van activiteiten gedaan.

Na deze opsomming van de sterke en zwakke punten van de sector, zoals deze voortkomen uit de plannen c.q. aanvragen, volgt in hoofdstuk 4 de beschrijving van de doelen zoals deze uit de uitwerking van de aanpak van de provincies en gemeenten in doelstellingen en outputindicatoren kan worden afgeleid.

4 Doelstellingen en outputindicatoren in tien hoofddoelen

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk benoemen wij de tien belangrijkste doelen die naar voren komen uit de plannen en prestatieoverzichten die de 26 gemeenten en provincies hebben ingediend in het kader van de aanvraag Geldstroom BKV. Als basis voor de doelen dienen de plannen en prestatieoverzichten, die zijn uitgewerkt in outputdoelstellingen en –indicatoren. De doelen zijn tot stand gekomen door van onderaf (bottom-up) te kijken naar alle outputindicatoren die voorkomen in de prestatieoverzichten van de provincies en gemeenten. Vervolgens hebben wij deze indicatoren onderverdeeld in tien hoofddoelen, waarbij vrijwel elke outputindicator onder één doel is toegewezen⁹. Op basis van het aantal outputindicatoren per doel is een selectie gemaakt van de tien doelen waartoe de meeste outputindicatoren behoorden. Op deze wijze is dus de landelijke outcomedoelstelling geordend in de onderstaande top 10 van doelen.¹⁰ Sommige doelen hebben duidelijk betrekking op faciliteren (bijvoorbeeld doel 4), andere doelen hebben duidelijk betrekking op het benadrukken van het middensegment en marktwerking (doelen 8 en 10) en weer andere doelen hebben betrekking op beide onderdelen van de landelijke outcomedoelstelling.

Tabel 4.1 De tien hoofddoelen

Doel 1	Publieks- en educatieve activiteiten
Doel 2	Publieksbereik
Doel 3	Zichtbaarheid en presentatie
Doel 4	Woon- en werkruimte
Doel 5	Professionalisering en deskundigheidsbevordering
Doel 6	Samenwerking en afstemming
Doel 7	Kunst in de openbare ruimte en Culturele Planologie
Doel 8	Aankoop- en projectsubsidies
Doel 9	Jonge kunstenaars en experiment
Doel 10	Marktwerking

Per doel geven wij een algemene beschrijving, laten wij door middel van een tabel per paragraaf zien bij welke gemeenten en provincies dit doel teruggevonden kan worden, presenteren wij enkele veel voorkomende outputindicatoren, en geven wij het totaal aantal genoemde indicatoren voor dat doel weer. Het was niet mogelijk om ook de omvang van de financiële middelen vanuit de Geldstroom BKV te koppelen aan de outputindicatoren, aangezien de begrote

⁹ Van de in totaal 537 outputindicatoren (zie paragraaf 4.12.1) konden uiteindelijk 31 outputindicatoren niet ondergebracht worden bij één van de tien hoofddoelen. Dit is 6% van alle outputindicatoren (= $31 / 537 * 100\%$).

¹⁰ Aanvankelijk waren vijftien doelen geformuleerd. Uiteindelijk is besloten de vijf doelen internationalisering, kwaliteit van kunst, kunstuitleen en artotheek, vormgeving, en ondersteuning van gemeenten en instellingen vanwege onvoldoende substantie niet als apart doel te vermelden en waar mogelijk onder de tien andere doelen te verdelen.

middelen in de plannen van de gemeenten en provincies niet waren uitgesplitst op het niveau van outputindicatoren, maar op het niveau van outputdoelstellingen.

Alleen de gemeenten en provincies worden per doel genoemd die (een onderdeel van) dit doel financieren vanuit de Geldstroom BKV. Het is goed mogelijk dat een bepaalde gemeente of provincie wel iets doet aan een bepaald doel, bijvoorbeeld professionalisering en deskundigheidsbevordering of kunst in de openbare ruimte, maar dit niet financiert vanuit de Geldstroom BKV (maar bijvoorbeeld vanuit provinciale of gemeentelijke middelen). Dan wordt deze gemeente of provincie *niet* genoemd onder het betreffende doel. Bij deze gemeente of provincie staat dan ‘nee’ vermeld in de tabellen. Tevens geldt dat enkele gemeenten en provincies hebben aangegeven dat zij de nul- en streefwaarden nog verder zullen concretiseren.

In de paragrafen 4.2 t/m 4.11 worden de tien doelen beschreven en gepresenteerd, één doel per paragraaf. In paragraaf 4.12 worden conclusies getrokken rondom de doelen, zoals veelvoorkomende doelen per groep en aansluiting van de doelen en outputindicatoren bij de sectorale knelpunten die in het beleidskader worden genoemd.

4.2 Doel 1: Publieks- en educatieve activiteiten

Outputindicatoren die binnen het doel “Publieks- en educatieve activiteiten” passen, worden door de aanvragers van de Geldstroom BKV het vaakst genoemd. Dit is niet geheel verwonderlijk. Het aantal activiteiten en de hoedanigheid hiervan zijn enerzijds een indirect *gevolg* van facilitaire ondersteuning en het verbeteren van de zichtbaarheid en presentatiemogelijkheden. Anderzijds zijn activiteiten een *voorwaarde* voor publieksbereik. Het (laten) organiseren van publieksactiviteiten en educatieve activiteiten fungeert zodoende als brug die “ondersteuning” met “afname” verbindt. Daarnaast hebben gemeenten en provincies meer invloed op het behalen van doelstellingen binnen dit doel dan doelstellingen op bijvoorbeeld het gebied van publieksbereik. Het aantal bezoekers van een bepaalde activiteit kan immers (negatief of positief) worden beïnvloed door omstandigheden die buiten de invloed van beleidsmakers ligt (bijvoorbeeld iets triviaals als het weer). Tevens zijn veel outputindicatoren binnen dit doel relatief eenvoudig te kwantificeren, zodat gemeenten en provincies op dit aspect goed rekenschap kunnen afleggen voor de inzet van de middelen uit de Geldstroom BKV.

Ook Tabel 4.2 maakt duidelijk dat de overgrote meerderheid van de aanvragers zich in hun doelstellingen en indicatoren richt op dit doel. Alle netwerksteden en steden met kunstvakonderwijs zetten in op dit doel, terwijl 9 van de 12 provincies zich hier op richten.

Tabel 4.2 Aanvragers die zich richten op doel 1: Publieksactiviteiten en educatieve activiteiten

Netwerksteden	Kunstvakonderwijs	Provincies
Amsterdam Ja	Breda Ja	Drenthe Ja
Arnhem Ja	Den Bosch Ja	Flevoland Ja
Den Haag Ja	Leeuwarden Ja	Friesland Nee
Eindhoven Ja	Tilburg Ja	Gelderland Ja
Enschede Ja	Zwolle Ja	Groningen Ja
Groningen Ja		Limburg Ja
Maastricht Ja		Noord-Brabant Nee
Rotterdam Ja		Noord-Holland Nee
Utrecht Ja		Overijssel Ja
		Utrecht Ja
		Zeeland Ja
		Zuid-Holland Ja

Een voorbeeld van een aanvrager die zich sterk richt op het (laten) organiseren van activiteiten is de Gemeente Den Haag. De gemeente stelt door de inzet van middelen uit de Geldstroom BKV het Haags Centrum voor Beeldende Kunst Stroom in staat kunstprojecten, activiteiten en manifestaties te organiseren. Daarnaast stimuleert de gemeente de lokale artotheek tot het organiseren van publieksactiviteiten als tentoonstellingen en manifestaties.

Enkele veel genoemde outputindicatoren zijn:

- Het aantal georganiseerde publieksactiviteiten (tentoonstellingen/projecten/exposities/lezingen e.d.)
- Het aantal georganiseerde educatieve activiteiten
- Het aantal deelnemende kunstenaars
- De (artistieke) kwaliteit van de activiteiten

In totaal zijn er voor dit doel 165 outputindicatoren geformuleerd, waarbij in 67 gevallen (41%) nulwaarden zijn vermeld. Streefwaarden zijn daarentegen wel vaak, namelijk 148 keer (90%) genoemd.

4.3 Doel 2: Publieksbereik

Sterk samenhangend met het eerste doel “activiteiten en educatieve activiteiten” valt het tweede doel “publieksbereik” te onderscheiden. Binnen dit doel vallen beleidsdoelen en outputindicatoren die bijvoorbeeld betrekking hebben op het aantal bezoekers van publieksactiviteiten, het aantal leerlingen dat met een educatief programma bereikt wordt, en het aantal leden van kunstuitlenen. In tegenstelling tot het eerste doel dat vooral een *middel* is, kan dit doel gekenschetst worden als een echt *einddoel*. Door beleid te voeren gericht op het publieksbereik wordt direct ingegrepen op de cultuurdeelname. Dit kan in algemene termen, maar kan ook door het formuleren van specifieke doelgroepen die wat betreft cultuurdeelname achterblijven op andere groepen. Hierbij valt onder andere te denken aan een groep als jongeren die via educatieve programma’s voor scholen kunnen worden bereikt.

Tabel 4.3 laat zien dat de meerderheid van de aanvragers zich richt op dit doel. Het gaat om 6 van de 9 netwerksteden, 3 van de 5 steden met kunstvakonderwijs en 8 van de 12 provincies.

Tabel 4.3 Aanvragers die zich richten op doel 2: Publieksbereik

Netwerksteden	Kunstvakonderwijs	Provincies
Amsterdam	Ja	Breda
Arnhem	Nee	Den Bosch
Den Haag	Nee	Leeuwarden
Eindhoven	Ja	Tilburg
Enschede	Nee	Zwolle
Groningen	Ja	
Maastricht	Ja	
Rotterdam	Ja	
Utrecht	Ja	
		Drenthe
		Flevoland
		Friesland
		Gelderland
		Groningen
		Limburg
		Noord-Brabant
		Noord-Holland
		Overijssel
		Utrecht
		Zeeland
		Zuid-Holland

De provincie Utrecht maakt in haar sterkte-zwakte analyse melding van het feit dat de afgelopen jaren publieksbereik weinig prioriteit heeft gehad. Hierdoor is dit aspect niet zo sterk ontwikkeld in het BKV veld. Een aantal instellingen die wel gericht zijn op het bereiken van publiek richten zich echter uitsluitend op hun eigen publiek en ontplooiën geen activiteiten om nieuw publiek te bereiken. In het kader van de Geldstroom BKV wil de provincie dat kunstinstellingen zich expliciet gaan inzetten voor het bereiken van nieuwe publieksgroepen. Een van de punten waarop dit betrekking heeft is de Provinciale Kunstuitleen. Deze moet zich volgens de provincie minder gaan richten op nieuwe aankopen en meer op publieksbereik.

Twee veel genoemde outputindicatoren zijn:

- Het aantal bezoekers van publieksactiviteiten
- Het publieksbereik van educatieve activiteiten

In totaal zijn er voor dit doel 84 outputindicatoren geformuleerd, waarbij in 20 gevallen (24%) nulwaarden zijn vermeld. Streefwaarden zijn ook voor dit doel wel vaak, namelijk 68 keer (81%) genoemd.

4.4 Doel 3: Zichtbaarheid en presentatie

Het derde doel “Zichtbaarheid en presentatie” kan weer als *voorwaarde* gezien worden voor publieksbereik. Met dit derde doel doelen wij op indicatoren die zich richten op een verbetering van de zichtbaarheid en inzichtelijkheid van de BKV-sector. Hierbij kan gedacht worden aan het verspreiden van foldermateriaal met informatie over BKV-activiteiten en presentatie-instellingen, meer algemene publicaties over de sector als geheel, en het in een database opnemen en naar buiten brengen van informatie over lokale kunstenaars en hun werk. Daarnaast wordt door veel aanvragers melding gemaakt van het verbeteren van de presentatiemogelijkheden in het algemeen, en niet-gevestigde, jonge

kunstenaars en vormgevers in het bijzonder. Voor het behoud van jonge talenten is het met name belangrijk dat gemeenten en provincies hen voldoende expositiemogelijkheden kunnen bieden. Door de sector goed en breed zichtbaar te maken en talentvolle kunstenaars voldoende expositiemogelijkheden te bieden kan indirect worden bijgedragen aan een vergrote cultuurdeelname.

Tabel 4.4 laat zien dat alle negen netwerksteden de zichtbaarheid en presentatiemogelijkheden aanpakken, dat vier van de vijf steden met kunstvakonderwijs dit doen, en dat dit geldt voor acht van de twaalf provincies.

Tabel 4.4 Aanvragers die zich richten op doel 3: Zichtbaarheid en presentatie

Netwerksteden	Kunstvakonderwijs	Provincies
Amsterdam	Ja	Breda Ja Drenthe Nee
Arnhem	Ja	Den Bosch Ja Flevoland Nee
Den Haag	Ja	Leeuwarden Nee Friesland Ja
Eindhoven	Ja	Tilburg Ja Gelderland Ja
Enschede	Ja	Zwolle Ja Groningen Ja
Groningen	Ja	Limburg Ja
Maastricht	Ja	Noord-Brabant Ja
Rotterdam	Ja	Noord-Holland Ja
Utrecht	Ja	Overijssel Ja
		Utrecht Nee
		Zeeland Ja
		Zuid-Holland Nee

Een veelgehoorde kritiek is dat de kunstuitingen nog te weinig publieksgericht zijn, veel zijn onderverdeeld in subculturen en zich daardoor nogal eens op een te smal publiek richten. Het scheppen van gelegenheden waar verschillende kunstvormen elkaar kunnen 'ontmoeten' en openbaren aan een groter publiek neemt daarom een prominente plaats in de Geldstroom BKV aanvragen. De wijze waarop gemeenten deze zichtbaarheid willen vergroten verschilt echter. In Zwolle (pagina 8 van de aanvraag van Zwolle) is één van de uitgangspunten van het gemeentelijk cultuurbeleid dat een wat verstoofd podium op een belangrijke binnenstedelijke locatie de kans wordt geboden om een nieuwe start te maken. Daartoe wordt de programmering drastisch herzien en moet er aandacht komen voor tenminste één jaarlijkse grootschalige manifestatie.

In de gemeente Eindhoven is ervoor gekozen om het middensegment prominenter in het daglicht te stellen. Daarbij zal de nadruk komen te liggen op het tonen van de productiekant van de kunst, zowel binnen de reguliere presentatie-instellingen als in de openbare ruimte. Naast een verhoogde aandacht voor lokale kunstenaars zullen internationale collega's ook onder de aandacht worden gebracht, waarmee de stad een signaal af wil geven van haar positie in de internationale gemeenschap.

Enkele veel genoemde outputindicatoren zijn:

- Het aantal presentatie- of expositieruimtes
- Het aantal publicaties gericht op promotie van activiteiten
- Het aantal kunstenaarsinitiatieven in de stad/provincie

- De aanwezigheid van een documentatiebestand van lokale kunstenaars

In totaal zijn er voor dit doel 57 outputindicatoren geformuleerd, waarbij in 22 gevallen (39%) nulwaarden zijn vermeld. Streefwaarden zijn voor dit doel in 42 gevallen (74%) genoemd.

4.5 Doel 4: Woon- en werkruimte

Veel aanvragers van de Geldstroom BKV kiezen ervoor deze middelen in te zetten voor het versterken van de faciliteiten op het gebied van woon- en werkruimte. Gemeenten en provincies richten zich hierbij voornamelijk op het realiseren van atelierruimtes, werk- en broedplaatsen. Al deze activiteiten hebben tot doel het creëren van een gunstig vestigingsklimaat, waardoor getalenteerde kunstenaars behouden blijven of aangetrokken worden. Door als gemeente of provincie te investeren in dergelijke betaalbare faciliteiten komen kunstenaars en vormgevers makkelijker aan geschikte woon- en werkruimte. Het inzetten van middelen uit de Geldstroom BKV voor bijvoorbeeld werkplaatsen heeft mogelijk ook een positief effect op de productiviteit in de sector. Enerzijds in kwalitatieve zin, doordat kunstenaars gebruik kunnen maken van kwalitatief betere voorzieningen. Anderzijds in kwantitatieve zin, doordat een investering in werkplaatsen alleen ten goede komt van kunstenaars die er ook daadwerkelijk gebruik van maken.

Tabel 4.5 geeft weer dat dit doel voornamelijk bij netwerksteden (8 van de 9) en steden met kunstvakonderwijs (3 van de 5) teruggevonden kan worden, terwijl dit voor provincies veel minder het geval is (4 van de 12)

Tabel 4.5 Aanvragers die zich richten op doel 4: Woon- en werkruimte

Netwerksteden	Kunstvakonderwijs	Provincies
Amsterdam	Ja	Breda Nee Drenthe Nee
Arnhem	Ja	Den Bosch Ja Flevoland Nee
Den Haag	Ja	Leeuwarden Ja Friesland Nee
Eindhoven	Ja	Tilburg Nee Gelderland Ja
Enschede	Ja	Zwolle Ja Groningen Ja
Groningen	Ja	Limburg Ja
Maastricht	Ja	Noord-Brabant Nee
Rotterdam	Nee	Noord-Holland Nee
Utrecht	Ja	Overijssel Nee
		Utrecht Ja
		Zeeland Nee
		Zuid-Holland Nee

Een duidelijk voorbeeld van het inzetten van middelen uit de Geldstroom BKV ten behoeve van het versterken van de faciliteiten woon- en werkruimte vinden wij in de plannen van de gemeente Groningen (pagina 18 van de aanvraag van de gemeente Groningen). Ondanks een voldoende aanbod van kunstenaars, wijst de sterktezwakte analyse van de gemeente op een gebrekkige infrastructuur waarin kunstenaars hun werkzaamheden kunnen uitvoeren. Met name betreft het hier een gebrek aan goede en betaalbare ateliers in

de (binnen)stad. Meer dan een kwart van de kunstenaars is op dit moment op zoek naar (een andere) werkruimte. Additionele investeringen in de huisvestingssituatie zal naar verwachting een belangrijke impuls betekenen voor een verbeterd werkklimaat voor kunstenaars. Een belangrijk initiatief dat op dit terrein inmiddels is ontwikkeld, is gevonden in het tijdelijk aanwenden van leegstaande winkelpanden als atelierruimte. In samenwerking met de provincie treft de gemeente maatregelen om het aantal ateliers uit te breiden. Gepland wordt om een deel van de Geldstroom BKV gelden in te zetten voor nieuwbouw (10 ateliers), danwel verbouw van bestaande panden. Bovendien zal het tijdelijk gebruik van bestaande panden verder worden uitgebreid. Daarnaast moet onderzoek uitwijzen in hoeverre de aanschaf van ateliers door kunstenaars zelf kan worden gefaciliteerd.

De gemeente Den Bosch (pagina 4 van de aanvraag van 's Hertogenbosch) heeft de intenties op het gebied van verbeteren van de woon- en werksituatie van kunstenaars als volgt geformuleerd: "Een specifieke keuze zal worden gemaakt voor een adequaat atelierbeleid, dat mogelijk door het CBK zal worden uitgevoerd. Jaarlijks verlaten jonge kunstenaars de Academie voor Kunst en Vormgeving die wij graag in de gemeente 's Hertogenbosch willen laten(blijven) wonen en werken. Ook vinden wij het van belang dat deze mensen zichtbaar zijn in de stad, reden waarom wij al voor meerdere kunstenaarsinitiatieven huisvesting in de binnenstad hebben gerealiseerd.

Enkele veel genoemde outputindicatoren zijn:

- Het aantal (betaalbare) (bemiddelbare) (permanente) ateliers
- Het aantal gebruikers van de werkplaatsen
- Het aantal broedplaatsen
- Het aantal Arts-in-Residenceprojecten/ Artists-in-residence-projecten

In totaal zijn er voor dit doel 50 outputindicatoren geformuleerd, waarbij in 24 van de gevallen (48%) nulwaarden zijn vermeld. Streefwaarden zijn voor dit doel in 45 gevallen (90%) genoemd.

4.6 Doel 5: Professionalisering en deskundigheidsbevordering

Een manier om de kwaliteit van kunst te verbeteren en de subsidieafhankelijkheid van individuele kunstenaars en vormgevers te verminderen is door in te zetten op professionalisering en deskundigheidsbevordering van de (mensen in de) sector. Gemeenten en provincies geven dit doel handen en voeten door instellingen die kunstenaars ondersteunen in hun werkzaamheden op te richten en te financieren. Daarnaast worden cursussen, workshops, masterclasses en vakbijeenkomsten georganiseerd waar professionele kunstenaars hun vaardigheden kunnen verbeteren en overdragen aan vakgenoten.

Uit tabel 4.6 blijkt dat van de netwerksteden alleen Amsterdam en Rotterdam expliciet aandacht aan dit doel besteedt in haar outputindicatoren. Voor steden met kunstvakonderwijs geldt dat drie van de vijf dit doet, terwijl relatief veel (8 van de 12) provincies zich hierop laat afrekenen.

Tabel 4.6 Aanvragers die zich richten op doel 5: Professionalisering en deskundigheidbevordering

Netwerksteden	Kunstvakonderwijs	Provincies
Amsterdam	Ja	Breda Nee Drenthe Ja
Arnhem	Nee	Den Bosch Ja Flevoland Nee
Den Haag	Nee	Leeuwarden Ja Friesland Ja
Eindhoven	Nee	Tilburg Nee Gelderland Ja
Enschede	Nee	Zwolle Ja Groningen Nee
Groningen	Nee	Limburg Ja
Maastricht	Nee	Noord-Brabant Ja
Rotterdam	Ja	Noord-Holland Ja
Utrecht	Nee	Overijssel Ja
		Utrecht Ja
		Zeeland Nee
		Zuid-Holland Nee

Als voorbeeld van een aanvrager die de Geldstroom BKV inzet voor het doel professionalisering en deskundigheidsbevordering kan de provincie Noord-Brabant worden genoemd. Deze provincie zet een groot deel van het budget uit de Geldstroom BKV in voor het oprichten van (extra) loketten waar jonge kunstenaars kunnen aankloppen voor hulp, ondersteuning, advies en het aangaan van internationale netwerken.

Twee veel genoemde outputindicatoren binnen dit doel zijn:

- Het aantal deelnemers aan cursussen voor professionele kunstenaars
- Het aantal georganiseerde cursussen, workshops, masterclasses of vakbijeenkomsten voor professionele kunstenaars

In totaal zijn er voor dit doel 43 outputindicatoren geformuleerd, waarbij in 19 gevallen (44%) nulwaarden zijn vermeld. Streefwaarden zijn voor dit doel in 39 gevallen (91%) genoemd.

4.7 Doel 6: Samenwerking en afstemming

Voor een lokale beeldende kunstsector is het niet goed als deze bestaat uit allemaal kleine eilandjes zonder zicht op het geheel. Het risico op sterke overlap en een gebrek aan innovatie is in die situatie sterk aanwezig. Door kunstinstellingen te stimuleren samen te werken, kan kruisbestuiving plaatsvinden en kan het kunstbereik worden verbreed. Tevens kunnen hierdoor schaalvoordelen worden behaald, waardoor het mogelijk is grote manifestaties te organiseren die zonder samenwerking niet haalbaar zouden zijn geweest. Kunstinstellingen hoeven al met al niet steeds (en ieder voor zich) opnieuw het wiel uit vinden en er kan efficiënter met middelen worden omgegaan. Voor provincies kan samenwerking met de losse gemeenten bijdragen aan een goed voorzieningenniveau met een provinciale dekking en spreiding. Het ontbreken van een netwerkstad met een sterk voorzieningenniveau als cultureel centrum van de provincie kan door bestuurlijke samenwerking ondervangen worden.

Tabel 4.7 geeft weer welke gemeenten en provincies zich blijkens de door hun gekozen outputindicatoren op dit doel richten. Het betreft 5 van de 9 netwerksteden, 2 van de 5 steden met kunstvakonderwijs en 7 van de 12 provincies.

Tabel 4.7 Aanvragers die zich richten op doel 6: Samenwerking en afstemming

Netwerksteden		Kunstvakonderwijs		Provincies	
Amsterdam	Ja	Breda	Ja	Drenthe	Ja
Arnhem	Nee	Den Bosch	Ja	Flevoland	Ja
Den Haag	Nee	Leeuwarden	Nee	Friesland	Nee
Eindhoven	Ja	Tilburg	Nee	Gelderland	Ja
Enschede	Ja	Zwolle	Nee	Groningen	Nee
Groningen	Nee			Limburg	Nee
Maastricht	Ja			Noord-Brabant	Nee
Rotterdam	Ja			Noord-Holland	Nee
Utrecht	Nee			Overijssel	Ja
				Utrecht	Ja
				Zeeland	Ja
				Zuid-Holland	Ja

In haar aanvraag voor de Geldstroom BKV (in paragraaf B.2.2.) schetst de Provincie Zeeland de noodzaak om samenwerking op het terrein van beeldende kunst en vormgeving minder vrijblijvend te organiseren. Deze overweging is onder andere ingegeven door de schaalgrootte van de provincie en haar instellingen, de aanwezige infrastructuur en de beschikbare middelen. Door samenhang en samenwerking bij de verdeling van de beschikbare middelen te bevorderen wordt doelmatigheid nagestreefd. Dit kan enerzijds door met minder middelen de bestaande impact van het BKV beleid proberen te handhaven, of door met inzet van dezelfde middelen een verhoogde impact te realiseren. Deze samenwerking zal op verschillende niveaus worden gestimuleerd en gefaciliteerd. Zowel op bestuurlijk niveau wordt een nauwere samenwerking tussen zowel provincie en gemeenten enerzijds, als tussen de gemeenten onderling nagestreefd. Daarnaast zal op het niveau van de kunstenaars en kunstproductiefora beter moeten worden samengewerkt. Dit kan bijvoorbeeld door gesubsidieerde en niet-gesubsidieerde instellingen beter met elkaar te laten samenwerken met het oog op versterking van elkaars activiteiten. Het plan van aanpak daartoe bevat een duidelijke scheiding van taken en verantwoordelijkheden tussen provinciale en lokale overheden.

Drie veel genoemde outputindicatoren zijn:

- Het aantal samenwerkingsprojecten/gezamenlijke projecten
- Het aantal samenwerkingsverbanden
- Het aantal gemeenten waarmee wordt samengewerkt

In totaal zijn er voor dit doel 33 outputindicatoren geformuleerd, waarbij in 11 gevallen (33%) nulwaarden zijn vermeld. Streefwaarden zijn voor dit doel in 29 gevallen (88%) genoemd.

4.8 Doel 7: Kunst in de openbare ruimte en Culturele Planologie

Kunst in de openbare ruimte of culturele planologie is een buitengewoon toegankelijke vorm van kunst. Door het goed toepassen van kunst in de openbare ruimte nemen ook mensen voor wie de drempels van musea te hoog zijn deel aan kunstuitingen. Door simpelweg in de stad rond te lopen (of door het landschap te rijden in het geval van landschapskunst) vindt al afname van kunst plaats. Naast het vergroten van het cultuurbereik draagt kunst in de openbare ruimte of culturele planologie bij aan de verfraaiing van de leefomgeving, waarvan ondermeer een leefbaarheidseffect uitgaat.

Onderstaande tabel geeft weer welke gemeenten en provincies zich op dit doel richten. Te zien is dat dit doel relatief vaak bij provincies terug te vinden is (9 van de 12). Van de netwerksteden noemen 3 van de 9 dit doel, terwijl slechts 1 van de steden met kunstvakonderwijs dit doet.

Tabel 4.8 Aanvragers die zich richten op doel 7: Kunst in openbare ruimte en culturele planologie

Netwerksteden		Kunstvakonderwijs		Provincies	
Amsterdam	Nee	Breda	Nee	Drenthe	Ja
Arnhem	Ja	Den Bosch	Nee	Flevoland	Nee
Den Haag	Nee	Leeuwarden	Nee	Friesland	Ja
Eindhoven	Ja	Tilburg	Nee	Gelderland	Ja
Enschede	Ja	Zwolle	Ja	Groningen	Ja
Groningen	Nee			Limburg	Ja
Maastricht	Nee			Noord-Brabant	Nee
Rotterdam	Nee			Noord-Holland	Ja
Utrecht	Nee			Overijssel	Ja
				Utrecht	Ja
				Zeeland	Nee
				Zuid-Holland	Ja

In de provinciale plannen van de provincies Noord-Holland (pagina 7 van de aanvraag) en Zuid-Holland (pagina 6 van de aanvraag) wordt veel aandacht geschonken aan culturele planologie. Volgens de provincies heeft beeldende kunst en vormgeving een voorbeeldfunctie als het gaat om het zichtbaar maken van karakteristieken in de ruimtelijke context, het veraangenamen van de leefomgeving en het vergroten van de betrokkenheid van gebruikers bij hun omgeving. Gebruikmaking van artistieke visies op lokale ruimtelijke vraagstukken levert volgens beide provincies voor kunstenaars een verbreding van het werkterrein op en betekent een bijdrage aan de versterking van de beroepspraktijk. Kunstenaars krijgen de kans hun netwerk te verbreden en hun kennis en invloedssfeer te vergroten. Daarmee draagt de inzet van culturele planologie volgens de provincies duidelijk bij aan een versterkte infrastructuur in het kader van de Geldstroom BKV.

Drie veel genoemde outputindicatoren zijn:

- Het aantal projecten op het gebied van Kunst in de openbare ruimte/culturele planologie
- Het aantal opdrachten voor kunst in de openbare ruimte
- De kwaliteit van de projecten Kunst in de openbare ruimte/culturele planologie

In totaal zijn er voor dit doel 24 outputindicatoren geformuleerd, waarbij 9 keer (38%) nulwaarden zijn vermeld. Streefwaarden zijn voor dit doel in 20 gevallen (83%) genoemd.

4.9 Doel 8: Aankoop- en projectsubsidies

Vanaf 1 januari 2006 mag de Geldstroom BKV niet meer worden besteed aan subsidies ten behoeve van individuele kunstenaars. De meeste aanvragers subsidiëren hierom ook geen individuele kunstenaars met middelen uit de Geldstroom BKV (voor de gevallen waar dit wel gebeurt, is aangegeven dat deze doelstellingen met ingang van 2006 vervallen), maar richten zich op het subsidiëren van projecten. Daarnaast past het subsidiëren van collectievorming door musea binnen dit doel.

Onderstaande tabel geeft weer welke gemeenten en provincies zich op het doel aankoop- en projectsubsidies richten. Duidelijk wordt dat de meerderheid van de netwerksteden hierop inzet (5 van de 9), terwijl één van de steden met kunstvakonderwijs dit doel noemt. Van de provincies hebben 4 van de 12 outputindicatoren op dit doel geformuleerd.

Tabel 4.9 Aanvragers die zich richten op doel 8: Aankoop- en projectsubsidies

	Netwerksteden		Kunstvakonderwijs		Provincies	
Amsterdam	Ja	Breda	Ja	Drenthe	Ja	
Arnhem	Nee	Den Bosch	Nee	Flevoland	Ja	
Den Haag	Ja	Leeuwarden	Nee	Friesland	Nee	
Eindhoven	Ja	Tilburg	Nee	Gelderland	Ja	
Enschede	Nee	Zwolle	Nee	Groningen	Nee	
Groningen	Ja			Limburg	Nee	
Maastricht	Nee			Noord-Brabant	Ja	
Rotterdam	Ja			Noord-Holland	Nee	
Utrecht	Nee			Overijssel	Nee	
				Utrecht	Nee	
				Zeeland	Nee	
				Zuid-Holland	Nee	

Een goed voorbeeld van inzetten van de Geldstroom BKV voor aankoop- en projectsubsidies is te vinden in de plannen van Breda (pagina 7 van de aanvraag). Breda ziet in de voortzetting van projectsubsidies een belangrijk instrument ten behoeve van investering in het tot stand brengen van (tijdelijke) projecten en initiatieven voor beeldende kunst en vormgeving. De gemeente wil kunstorganisaties en cultuurmakers dan ook de mogelijkheden bieden om specifiek op het terrein van beeldende kunst aanvragen voor subsidie te doen, volgens de richtlijnen van ACCU Breda. Zij komen

hiervoor in aanmerking door meer en ander publiek bij kunst en cultuur te betrekken.

Amsterdam (pagina 9 van de aanvraag) wil de Geldstroom op projectmatige basis inzetten om de positie van het middensegment te verbeteren. Hiervoor stellen zijn subsidies van het Amsterdams Fonds voor de Kunst beschikbaar voor manifestaties, tentoonstellingen en andere publieksgerichte activiteiten van kunstenaarsinitiatieven en andere organisaties en instellingen.

Twee veel genoemde outputindicatoren zijn:

- Het aantal projectsubsidies
- Het aantal aankopen door lokale musea

In totaal zijn er voor dit doel 22 outputindicatoren geformuleerd, waarbij in 6 gevallen (27%) nulwaarden zijn vermeld. Streefwaarden zijn voor dit doel in 18 gevallen (82%) genoemd.

4.10 Doel 9: Jonge kunstenaars en experiment

Het negende doel, jonge kunstenaars en experiment, heeft betrekking op innovatie binnen de lokale BKV-sector. Door innovatieve kunstinstellingen of projecten kan de cultuurdeelname worden vergroot en kunnen mogelijk zelfs nieuwe doelgroepen worden aangeboord. Gemeenten en provincies die hun pijlen op dit doel richten, hebben hierbij relatief vaak oog voor jonge kunstenaars. Aan beginnende, net afgestudeerde kunstenaars moeten volgens hen veel kansen worden geboden. Daarnaast stimuleren een aantal aanvragers getalenteerde lokale kunstenaars door middel van het periodiek uitreiken van (drempel-)prijzen. Dit als (extra) motivering om hen te stimuleren door te gaan met hun werkzaamheden en hen “over de drempel” naar een hoger niveau te tillen.

Tabel 4.10 geeft weer welke gemeenten en provincies zich blijkens de door hun gekozen outputindicatoren op dit doel richten. Van de netwerksteden noemen 3 van 9 dit doel. Slechts 2 van de 5 steden met kunstvakonderwijs noemt dit doel, terwijl 3 van de 12 provincies zich op dit doel richt.

Tabel 4.10 Aanvragers die zich richten op doel 9: Jonge kunstenaars en experiment

	Netwerksteden	Kunstvakonderwijs	Provincies		
Amsterdam	Ja	Breda	Ja	Drenthe	Nee
Arnhem	Nee	Den Bosch	Ja	Flevoland	Nee
Den Haag	Nee	Leeuwarden	Nee	Friesland	Nee
Eindhoven	Ja	Tilburg	Nee	Gelderland	Nee
Enschede	Nee	Zwolle	Nee	Groningen	Ja
Groningen	Nee			Limburg	Ja
Maastricht	Nee			Noord-Brabant	Nee
Rotterdam	Ja			Noord-Holland	Nee
Utrecht	Nee			Overijssel	Nee
				Utrecht	Nee
				Zeeland	Ja
				Zuid-Holland	Nee

De provincie Limburg (pagina 5 en 6 van de aanvraag van de provincie) streeft in haar plan sterk naar de vernieuwende impuls die uitgaat van jonge kunstenaars. De provincie ambieert een stimulerende en aantrekkelijke provincie te zijn voor alle jongeren, kansarm of kansrijk. Limburg moet een omgeving zijn waar zij zich thuis voelen en waar ze op alle fronten de ruimte krijgen. De Geldstroom BKV is ondergebracht bij de speerpunten Cultuur voor en door jongeren en Jonge makers. Tevens heeft de provincie (pagina 9 van de aanvraag) het huisvestingsprobleem voor jonge kunstenaars als speerpunt van beleid aangemerkt.

De twee meest genoemde outputindicatoren zijn:

- Het aantal toegekende prijzen voor jonge kunstenaars
- Het aantal jonge kunstenaars dat in de regio blijft

In totaal zijn er voor dit doel 14 outputindicatoren geformuleerd, waarbij in 5 gevallen (36%) nulwaarden zijn vermeld. Streefwaarden zijn voor dit doel in alle gevallen (100%) genoemd.

4.11 Doel 10: Marktwerking

Het laatste doel marktwerking grijpt direct in op de subsidieafhankelijkheid van kunstenaars. Gezien de druk op collectieve middelen is het wenselijk dat kunstenaars voor een deel in staat zijn zonder overheidssteun in hun levensonderhoud te kunnen voorzien. Genoemde indicatoren richten zich dan ook op de mate waarin (en de manier waarop) kunstenaars in hun levensonderhoud kunnen voorzien, het aantal verkochte en verhuurde werken. Gemeenten en provincies kunnen onder andere inspelen op marktwerking door het verlenen van opdrachsubsidies. Hoewel kunstenaars en vormgevers hierdoor in eerste instantie een beroep blijven doen op overheidsgelden, doen zij op deze manier wel waardevolle ervaring op met het werken in opdracht. De gedachte is dat zij zich hierdoor kunnen bekwamen in hun rol als cultureel ondernemer. Voor ditzelfde doeleinde kunnen gemeenten ondersteuningsdiensten instellen die bemiddelen tussen kunstenaars en kopers.

In tabel 4.11 is te zien welke gemeenten en provincies outputindicatoren voor dit doel hebben geformuleerd. Het gaat om vier van de negen netwerksteden, drie van de twaalf provincies en één stad met kunstvakonderwijs die outputindicatoren voor dit doel hebben geformuleerd.

Tabel 4.11 Aanvragers die zich richten op doel 10: Marktwerking

Netwerksteden	Kunstvakonderwijs	Provincies
Amsterdam	Nee	Breda Nee Drenthe Nee
Arnhem	Nee	Den Bosch Nee Flevoland Nee
Den Haag	Nee	Leeuwarden Ja Friesland Ja
Eindhoven	Nee	Tilburg Nee Gelderland Nee
Enschede	Nee	Zwolle Nee Groningen Nee
Groningen	Ja	Limburg Nee
Maastricht	Ja	Noord-Brabant Nee
Rotterdam	Ja	Noord-Holland Ja
Utrecht	Ja	Overijssel Nee
		Utrecht Nee
		Zeeland Ja
		Zuid-Holland Nee

In de visie van de gemeente Rotterdam (pagina 16 van de gemeentelijke aanvraag) wordt veel aandacht besteed aan maatregelen voor het vergroten van de kansen van kunstenaars op de markt. Het centrum voor beeldende kunst kan kunstenaars begeleiden bij kunstopdrachten, maar kunstenaars kunnen zelf ook op zoek gaan naar potentiële opdrachtgevers of opdrachtgevers kunnen hen zelfstandig benaderen. De achterliggende gedachte bij dit alles is kunstenaars te begeleiden tot meer zelfstandige projectontwikkelaars of cultuurontwikkelaars. De gemeente stimuleert hiermee cultureel ondernemerschap en bevordert publiekprivate samenwerking.

Ook de gemeente Groningen (pagina 19 van de aanvraag) tracht door kleinschalig opdrachtenbeleid jonge kunstenaars ervaring op te laten doen met het werken in opdracht. Hierdoor ontwikkelen de kunstenaars zich tot cultureel ondernemers die beter in staat zijn om zonder overheidssteun opdrachten te verwerven.

De drie meest genoemde outputindicatoren zijn:

- Het aantal kunstopdrachten
- Het inkomen van kunstenaars
- Het aantal verkochte werken

In totaal zijn er voor dit doel veertien outputindicatoren geformuleerd, waarbij in drie gevallen (21%) nulwaarden zijn vermeld. Streefwaarden zijn voor dit doel elf keer (79%) genoemd.

4.12 Conclusies doelen

In deze paragraaf verleggen we de focus van de individuele doelen naar een samenvattend overzicht om algemene conclusies te kunnen trekken. Allereerst worden een aantal conclusies gepresenteerd over het aantal opgegeven outputindicatoren, nulwaarden en streefwaarden. Vervolgens behandelen we de verschillen tussen de drie groepen aanvragers in de mate waarin de doelen voorkomen. Tenslotte bekijken in hoeverre de door de aanvragers opgegeven outputindicatoren aansluiten bij de sectorale knelpunten zoals geformuleerd in het beleidskader Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving 2005 – 2008.

4.12.1 Conclusies omtrent outputindicatoren

Door alle gemeenten en provincies tezamen zijn 537 outputindicatoren geformuleerd, die op 31 indicatoren¹¹ na allemaal binnen de gekozen 10 doelen konden worden geplaatst. Het doel activiteiten en educatieve activiteiten is veruit het meest genoemd; één op de drie indicatoren had betrekking op het organiseren van (educatieve) activiteiten.

Voor ongeveer 36% van de genoemde indicatoren zijn door de aanvragers van de Geldstroom BKV de nulwaarden vermeld in de prestatieoverzichten of op aanvraag aan ons meegedeeld. Streefwaarden zijn in zo'n 86% van de gevallen vermeld. Onderstaande tabel geeft hiervan een overzicht.

Tabel 4.12 Aantal outputindicatoren per doel

Doel	Aantal outputindicatoren	% output- indicatoren	Aantal nulwaarden	Aantal streefwaarden
Doel 1. Activiteiten en educatieve activiteiten	165	33%	67	148
Doel 2. Publieksbereik	84	17%	20	68
Doel 3. Zichtbaarheid en presentatie	57	11%	22	42
Doel 4. Woon- en werkruimte	50	10%	24	45
Doel 5. Professionalisering en deskundigheidsbevordering	43	8%	19	39
Doel 6. Samenwerking en afstemming	33	7%	11	29
Doel 7. Kunst in openbare ruimte en Culturele Planologie	24	5%	9	20
Doel 8. Aankoop- en projectsubsidies	22	4%	6	18
Doel 9. Jonge kunstenaars en experiment	14	3%	5	14
Doel 10. Marktwerking	14	3%	3	11
Totaal	506	100%	186	434

4.12.2 Verschillen in veelvoorkomende doelen naar de drie groepen aanvragers

Als we kijken naar de verdeling van de doelen naar de drie groepen aanvragers (netwerksteden, steden met kunstvakonderwijs en provincies) zien we een aantal tendensen. De doelen 1 (activiteiten en educatieve activiteiten), 2 (publieksbereik) en 3 (zichtbaarheid en presentatie) zijn bij alle drie groepen aanvragers goed vertegenwoordigd. Doel 4 (woon- en werkruimte) is relatief goed vertegenwoordigd bij netwerksteden en steden met kunstvakonderwijs. Doelen 5 (professionalisering) komt relatief veel terug bij steden met kunstvakopleiding en provincies. Doel 6 (samenwerking en afstemming) zien we met name bij de netwerksteden en provincies terugkomen. Doel 7 (kunst in de openbare ruimte) komt relatief veel terug bij provincies. Doel 8, betreffende aankoop- en projectsubsidies, komt met name bij de netwerksteden relatief veel voor. Dit geldt ook, maar in iets mindere

¹¹ Deze 31 indicatoren zijn in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

mate, voor doel 10 (marktwerking). Doel 9 (Jonge kunstenaars en experiment) komt tenslotte relatief vaak voor bij steden met kunstvakonderwijs. In tabel 4.13 is de verdeling van de doelen weergegeven.

Tabel 4.13 Verdeling van de doelen in % onder de drie groepen aanvragers

Doel	Netwerksteden (9)	Kunstvakopleiding (5)	Provincies (12)
Doel 1. Activiteiten en educatieve activiteiten	100%	100%	75%
Doel 2. Publieksbereik	67%	60%	67%
Doel 3. Zichtbaarheid en presentatie	100%	80%	67%
Doel 4. Woon- en werkruimte	89%	60%	33%
Doel 5. Professionalisering en deskundigheidsbevordering	22%	60%	67%
Doel 6. Samenwerking en afstemming	56%	40%	58%
Doel 7. Kunst in openbare ruimte en Culturele Planologie	33%	20%	75%
Doel 8. Aankoop- en projectsubsidies	56%	20%	33%
Doel 9. Jonge kunstenaars en experiment	33%	40%	25%
Doel 10. Marktwerking	44%	20%	25%

4.12.3 Aansluiting doelen en outputindicatoren bij sectorale knelpunten

In het beleidskader Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving 2005 – 2008 zijn de volgende sectorale knelpunten geformuleerd:

- a) De infrastructuur is onevenwichtig van opbouw en instellingen zijn ten opzichte van elkaar onvoldoende gedifferentieerd. Dit leidt tot onduidelijkheid voor zowel makers als publiek;
- b) Veel taken op provinciaal en gemeentelijk niveau worden uitgevoerd door overheidsinstellingen of door instellingen die door de overheid zijn opgericht. Dit gaat soms ten kosten van de ontwikkeling van initiatieven uit de sector zelf. Vooral de functie van kunstenaarsinitiatieven en presentatie-instellingen blijft onderbelicht;
- c) De professionaliteit en het 'organiserend vermogen' van de sector is gering. Door een gebrek aan menskracht, vaak voornamelijk bestaand uit gesubsidieerde arbeid, zijn instellingen te weinig in staat om het aanwezige potentieel optimaal te ontwikkelen. De samenwerking met andere organisaties, zowel binnen als buiten de beeldende kunst- en vormgevingssector, en marktpartijen is te beperkt;
- d) Individuen en instellingen hebben grote behoefte aan zakelijke ondersteuning van de beroepspraktijk in de vorm van cursussen, training en begeleiding;
- e) Er is een gebrek aan technische faciliteiten voor de ontwikkeling en presentatie van nieuwe media en een tekort aan atelierruimte en facilitaire werkplaatsen;
- f) De positie van vormgeving in een breder maatschappelijk en economisch verband is marginaal.

Uit de aanvragen en prestatieoverzichten van gemeenten en provincies blijkt dat zij met hun beleid in sterke mate aansluiten bij deze sectorale knelpunten. Het knelpunt van een onevenwichtige infrastructuur (a) wordt door gemeenten en provincies aangepakt

binnen doel 6 (samenwerking en afstemming). Door samenwerking tussen instellingen en op bestuurlijk niveau te stimuleren, wordt de onderlinge afstemming positief beïnvloed. Het is te verwachten dat dit zal leiden tot een vermindering van dit knelpunt.

Door de schijnwerpers te richten op kunstenaarsinitiatieven en presentatie-instellingen (doel 3: zichtbaarheid en presentatie) proberen gemeenten en provincies de ontwikkeling van initiatieven uit de sector zelf te stimuleren. Hiermee wordt getracht het tweede knelpunt (b) te verminderen.

Het derde geconstateerde knelpunt (c), de geringe professionaliteit en organiserend vermogen van de sector, wordt binnen drie doelen aangepakt. Allereerst worden binnen doel 5 (professionalisering en deskundigheidsbevordering) voorzieningen opgericht waar kunstenaars en kunstinstellingen terecht kunnen voor vakinhoudelijke en zakelijke ondersteuning, wordt in doel 6 samenwerking met andere organisaties gepropageerd en worden kunstenaars met doel 10 (marktwerking) tot een meer marktgerichte houding van “werken in opdracht” bewogen.

Doel 5 (professionalisering en deskundigheidsbevordering) grijpt eveneens in op het vierde knelpunt (d) de behoefte aan zakelijke ondersteuning van de beroepspraktijk. Door middel van cursussen, workshops, masterclasses, training en begeleiding worden kunstenaars en vormgevers ondersteund bij het uitoefenen van hun vak.

In de gemeentelijke en provinciale plannen is eveneens ruimschoots aandacht voor het vijfde knelpunt (e). Door te investeren in de faciliteiten op het gebied van woon- en werkruimte (doel 4) wordt het geconstateerde tekort aan ateliers en facilitaire werkplaatsen teruggedrongen. Daarnaast wordt geïnvesteerd in zaken als medialabs waar kunstvormen met betrekking nieuwe media tot rijping kunnen komen. Door de eerder vermelde aandacht voor presentatie-instellingen (doel 3) krijgen kunstenaars ook de mogelijkheid deze nieuwe kunstvormen aan het publiek te tonen.

Maatregelen tot het verminderen van het laatst genoemde knelpunt (f), de marginale positie van vormgeving, zijn eveneens in sterke mate vertegenwoordigd binnen de verschillende doelen. Veel aanvragers vermeldden hierbij expliciet dat bepaalde outputindicatoren, zoals aantallen activiteiten of werkplaatsen (met name) betrekking hebben op vormgeving en vormgevers.

Al met al kunnen we dus constateren dat gemeenten en provincies met hun doelstellingen en daarvoor geformuleerde outputindicatoren bij trachten te dragen aan het verminderen van de sectorale knelpunten.

5 Conclusies

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksvragen, zoals in hoofdstuk 1 geformuleerd, beantwoord. Deze onderzoeksvragen luiden als volgt:

- Welke verschillen zijn er in aanpak en doelstellingen tussen provincies, netwerksteden en steden met kunstvakonderwijs? (paragraaf 5.3)
- Op welke wijze en in welke mate wordt de landelijke outcomedoelstelling bereikt door de decentrale effecten / plannen? (paragraaf 5.4)

In paragraaf 5.2 worden algemene conclusies getrokken. In paragraaf 5.3 worden conclusies getrokken betreffende overeenkomsten en verschillen in aanpak en doelstellingen tussen provincies, netwerksteden en steden met kunstvakonderwijs. In paragraaf 5.4 worden conclusies getrokken omtrent de landelijke outcomedoelstelling.

5.2 Algemene conclusies

Algemene conclusie 1 Format en landelijke outcomedoelstelling

Binnen de landelijke doelstelling en aansluitend bij de knelpunten in het beleidskader zijn de gemeenten vrij gelaten om een eigen plan te schrijven, eigen doelstellingen te formuleren en om eigen prestatie-indicatoren te kiezen. Op deze wijze sluit de Geldstroom BKV maximaal aan bij de lokale situatie. Het nadeel is dat de gemeenten en provincies op eigen wijze doelstellingen en prestatie-indicatoren hebben benoemd en geoperationaliseerd. Dit zorgt voor een grote mate van diversiteit in doelstellingen en outputindicatoren in de plannen en prestatieoverzichten van de provincies en gemeenten. De doelstellingen en de outputindicatoren zijn ook zeer wisselend toegedeeld aan de landelijke outcomedoelstellingen. De gemeenten en provincies hebben geen rigide structuur voor de plannen, doelstellingen en prestatie-indicatoren opgelegd gekregen en de doelstellingen en prestatie-indicatoren zijn niet vooraf eenduidig gedefinieerd. De onderzoekers hebben de heterogeniteit aan doelstellingen en indicatoren geordend in *tien* hoofddoelen. Deze tien hoofddoelen zijn een nadere operationalisering van de landelijke outcomedoelstelling en geven invulling aan de meer algemeen geformuleerde doelstellingen ‘versterken’, ‘faciliteren’ en ‘benadrukken’. Met behulp van deze tien hoofddoelen kan het format aanvraag Geldstroom BKV en de landelijke outcomedoelstelling geconcretiseerd worden.

Algemene conclusie 2 Tien hoofddoelen concretiseren de landelijke outcomedoelstellingen

Aangezien doelstellingen c.q. outputindicatoren en prioriteiten een grote mate van variëteit vertonen en op allerlei wijzen door de gemeenten en provincies aan de landelijke outcomedoelstellingen zijn

toegewezen, is op basis van alle doelstellingen en outputindicatoren een indeling in *tien* hoofdoelen gemaakt. Het zijn de tien doelen:

- activiteiten en educatieve activiteiten,
- publieksbereik,
- zichtbaarheid en presentatie,
- woon- en werkruimte,
- professionalisering en deskundigheidsbevordering,
- samenwerking en afstemming,
- kunst in de openbare ruimte en culturele planologie,
- aankoop- en projectsubsidies,
- jonge kunstenaars en experimenten,
- marktwerking.

Deze hoofdoelen concretiseren ‘faciliteren’ en ‘benadrukken middensegment en marktwerking’. Opgemerkt moet worden, dat alhoewel het doel marktwerking een centrale rol speelt als onderdeel van de landelijke outcomedoelstelling, deze als tiende doel slechts in beperkte mate wordt teruggevonden in de plannen en prestatie-overzichten van de gemeenten en provincies.

Algemene conclusie 3 Resultaten per doel kwalitatief en deels kwantitatief beschreven

De herordening van de grote variëteit aan lokale doelstellingen en indicatoren in tien doelen operationaliseert ‘faciliteren’ en ‘benadrukken middensegment en marktwerking’ en maakt de landelijke outcomedoelstelling meetbaar. Deze meetbaarheid dient zich niet te beperken tot enkele of vele kwantitatieve outputindicatoren. Enkele outputindicatoren doen de veelkleurige werkelijkheid geweld aan, terwijl vele kwantitatieve outputindicatoren, die nooit voor alle gemeenten en provincies beschikbaar zijn, het zicht op de werkelijkheid belemmeren. Daarom wordt per doel een kwalitatieve beschrijving gegeven van de nul situatie, aangevuld met enkele kwantitatieve gegevens die voor relatief veel gemeenten en provincies beschikbaar zijn. De tussentijdse evaluatie en de eindevaluatie kunnen de resultaten ten opzichte van de nulmeting zowel kwalitatief als kwantitatief beschrijven.

De kwalitatieve beschrijving van de nulmeting is noodzakelijk omdat de landelijke outcomedoelstelling weinig concreet geformuleerd is, de nulwaarden slechts ten dele voorhanden zijn, de streefwaarden in een aantal gevallen niet gekwantificeerd zijn, vele gemeenten en provincies de gegevens (nog) niet hebben geleverd en de doelstellingen en outputindicatoren lang niet altijd SMART gedefinieerd zijn. De kwalitatieve beschrijving van elk doel wordt aangevuld met enkele goed gekozen kwantitatieve nulwaarden. Met de tussentijdse en eindevaluatie kan hierbij aangesloten worden. Per doel kan een kwalitatief oordeel geveld worden aangevuld met de veranderingen op de nulwaardes van de geselecteerde kwantitatieve outputindicatoren.

Algemene conclusie 4 Kwantificering outputdoelen nog zwak ontwikkeld

Bij de outputindicatoren die de gemeenten en provincies hebben gekozen is in eerste instantie vrijwel nooit een nulwaarde opgenomen. In een groter aantal gevallen hebben de gemeenten en provincies wel streefwaardes opgegeven voor de outputindicatoren. Dit verschil in aantal nul- en streefwaardes is opmerkelijk. Immers de resultaten van Geldstroom BKV kunnen te zijner tijd alleen goed vastgesteld worden als de resultaten beoordeeld kunnen worden in het licht van de nul- en streefwaarden. Het kan ook zijn dat vele gemeenten en provincies nog over onvoldoende kwantitatieve gegevens beschikken om tot een goede invulling te komen van nulwaarden en deels streefwaarden.

Algemene conclusie 5 Relatie sterkte-zwakte analyse en prioriteiten in te veel gevallen onduidelijk

In bijna de helft van de plannen lijkt er geen duidelijke relatie te zijn tussen de sterkten en zwakten in het plan, het landelijke beleidskader en de gestelde prioriteiten en gekozen doelstellingen. Eenderde van de plannen bevat zelfs geen expliciete sterkte-zwakte analyse¹², terwijl dat wel een verzoek was in het format. In ongeveer de helft van de plannen vloeien de outputdoelstellingen en – indicatoren onvoldoende duidelijk uit de prioriteiten voort. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat de relaties die hierboven besproken worden, onvoldoende expliciet zijn uitgewerkt in de plannen, maar wel aanwezig zijn.

Algemene conclusie 6 Middelenverdeling BKV

Wanneer we de totale middelen bekijken vanuit de Geldstroom BKV en autonome budgetten van provincies en gemeenten tezamen over een periode van vier jaar (2005 – 2008), dan blijkt 29% van de totale middelen afkomstig te zijn van de Geldstroom BKV en 71% van de middelen van autonome budgetten. Voor netwerksteden geldt ongeveer dezelfde verdeling (27% versus 73%), voor steden met kunstvakonderwijs geldt dat 8% afkomstig is van de Geldstroom BKV en 92% van autonome budgetten en voor de provincies geldt dat 41% afkomstig is van de Geldstroom BKV en 59% van autonome budgetten. Het idee leeft dat gemeenten en provincies de autonome middelen heel verschillend hebben opgegeven. Sommige gemeenten en provincies hebben het hele eigen kunstbeleid als autonome middelen opgegeven, terwijl andere gemeenten en provincies de eigen middelen behorend bij het specifieke project of behorend bij een specifiek doel in het kader van de Geldstroom BKV betiteld hebben als autonome middelen. Bij de eindevaluatie moet met de betekenis van de autonome middelen ten opzichte van de rijksmiddelen en de verschillende definities van de autonome middelen rekening gehouden worden. De effecten van beleid zijn niet zonder meer volledig toe te schrijven aan de Geldstroom BKV.

¹² Echter, in vrijwel alle gevallen konden de onderzoekers zelf een sterkte-zwakte analyse afleiden uit de plannen.

Algemene conclusie 7 Bijdrage aan sectorale knelpunten

Ondanks de vele problemen om alle gegevens geleverd te krijgen, kan in meer algemene zin geconstateerd worden dat de gemeenten en provincies met hun doelstellingen en daarvoor geformuleerde outputindicatoren op een goede wijze trachten bij te dragen aan het verminderen van de sectorale knelpunten zoals zij in het beleidskader van de Geldstroom BKV zijn geformuleerd. Door de knelpunten en de resultaten van de eigen middelen en van Geldstroom BKV zowel kwalitatief als kwantitatief te beschrijven kan hier uiting aan gegeven worden.

5.3 Conclusies betreffende verschillen in aanpak en doelstellingen

In deze paragraaf wordt de eerste onderzoeksvraag beantwoord.

Overeenkomsten en verschillen in sterke en zwakke punten drie groepen

Wanneer we naar de sterke en zwakke punten kijken die in de plannen van de gemeenten en provincies naar voren komen, dan vallen een aantal overeenkomsten en een aantal verschillen op tussen de provincies, netwerksteden en steden met kunstvakonderwijs.

Als sterke punten zien we bij zowel provincies, netwerksteden als steden met kunstvakonderwijs de faciliteiten, infrastructuur en instellingen terugkomen, alsook de stand van zaken op het gebied van beeldende kunst, het kunstenaarsklimaat. Opvallend is dat de zichtbaarheid en presentatie alleen als sterk punt bij de provincies naar voren komt (goede presentatie-instellingen en kunstenaarsinitiatieven), en dit geldt ook voor vernieuwende initiatieven. Voor de netwerksteden zien we internationalisering als sterk punt terugkomen. Er worden voorbeelden genoemd van succesvolle, internationale evenementen, netwerken en knooppunten. Bij de steden met kunstvakonderwijs worden uiteraard de kunstvakopleidingen als sterk punt genoemd.

Als zwakke punten zien we bij zowel provincies, netwerksteden als steden met kunstvakonderwijs de versnippering van de infrastructuur en de onevenwichtigheid van de infrastructuur terugkomen (ook behoefte aan betaalbare panden voor jonge kunstenaars), evenals de zichtbaarheid en presentatie die verbeterd moet worden. Aanvullend zien we bij de provincies specifiek nog terugkomen de samenwerking in de sector tussen instellingen die verbeterd moet worden, internationale samenwerking en het feit dat de samenwerkingen meer structureel moeten worden in plaats van incidenteel. Tevens wordt door de provincies opgemerkt dat de kunstenaarspopulatie vergrijsd is en nog steeds moeite heeft om in het eigen levensonderhoud te voorzien. Ook professionalisering (bijvoorbeeld ondersteuning van de BKV beroepspraktijk) en marktwerking (gebrekkige aansluiting tussen afname en aanbod) worden door provincies als verbeterpunten gezien. Bij netwerksteden worden als zwakke punten aangemerkt de samenwerking en samenhang; er is onvoldoende samenwerking tussen instellingen (geven de provincies ook aan). Bovendien vragen de netwerksteden meer aandacht voor vormgeving en de positie van vormgeving en vormgevers moet verbeterd worden.

Overeenkomsten en verschillen in doelen voor de drie groepen

Vanuit de prestatie-overzichten waarin de outputindicatoren per gemeente en provincie zijn geformuleerd, kan een overzicht gemaakt worden betreffende welke doelen bij welke groepen met name voorkomen (zie ook tabel 4.13). Kort samengevat komt dit hier op neer:

Netwerksteden:

Hier zie je met name de doelen 1, 2, 3, 4, 6, 8 en 10 terugkomen. Dat zijn activiteiten en educatieve activiteiten (doel 1), publieksbereik (doel 2), zichtbaarheid en presentatie (doel 3), woon- en werkruimte (doel 4), samenwerking en afstemming (doel 6), aankoop- en projectsubsidies (doel 8) en marktwerking (doel 10).

Steden met kunstvakopleiding:

Hier zie je met name de aanwezigheid van de doelen 1, 2, 3, 4, 5 en 9. Dat zijn activiteiten en educatieve activiteiten (doel 1), publieksbereik (doel 2), zichtbaarheid en presentatie (doel 3), woon- en werkruimte (doel 4), professionalisering en deskundigheidsbevordering (doel 5) en jonge kunstenaars en experiment (doel 9).

Provincies:

Hier zie je met name de doelen 1, 2, 3, 5, 6 en 7 terugkomen. Dat zijn activiteiten en educatieve activiteiten (doel 1), publieksbereik (doel 2), zichtbaarheid en presentatie (doel 3), professionalisering en deskundigheidsbevordering (doel 5), samenwerking en afstemming (doel 6) en kunst in de openbare ruimte en culturele planologie (doel 7).

Op basis van bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er sprake is van grote overlap tussen de drie groepen betreffende welke doelen teruggevonden worden. Voor zover er verschillen zijn, betreffen dit lichte accentverschillen. De doelen 1 t/m 3 (activiteiten en educatieve activiteiten, publieksbereik en zichtbaarheid en presentatie) worden bij alle drie groepen teruggevonden. Daarnaast worden de doelen 4 (woon- en werkruimte), 5 (professionalisering en deskundigheidsbevordering) en 6 (samenwerking en afstemming) bij twee van de drie groepen teruggevonden. Accentverschillen betreffen aankoop- en projectsubsidies (doel 8) en marktwerking (doel 10) die met name bij netwerksteden teruggevonden worden, betreffen jonge kunstenaars en experiment (doel 9) die met name bij steden met kunstvakopleiding wordt teruggevonden (men trekt jonge kunstenaars door de opleiding, maar heeft moeite ze te behouden) en kunst in de openbare ruimte en culturele planologie (doel 7) die met name bij provincies worden teruggevonden.

5.4 Wordt de landelijke outcomedoelstelling bereikt?

Aangezien dit een nulmeting en nulanalyse is, kan de vraag of de landelijke outcomedoelstelling bereikt wordt, hier nog niet beantwoord worden. Wel kan iets gezegd worden over de mate waarin de lokale doelstellingen bijdragen aan de landelijke

outcomedoelstelling en daarmee of zij een antwoord op bovenstaande vraag in de toekomst mogelijk maken. Tevens wordt iets gezegd over de mate waarin het effect van de Geldstroom BKV aantoonbaar is.

Dragen de lokale doelstellingen bij aan de landelijke outcomedoelstellingen?

De gemeenten en provincies hebben aansluitend bij de lokale situatie outputdoelstellingen geformuleerd die op velerlei wijze inhoud geven aan de landelijke outcomedoelstellingen ‘versterken’, ‘faciliteren’ en ‘benadrukken’. Door de grote variëteit en veelkleurigheid van de lokale outputdoelstellingen is niet op eenvoudige wijze vast te stellen wat de exacte relatie is tussen de lokale outputdoelen en de nationale outcomedoelstellingen. Zonder additionele informatie is het niet eenvoudig om te zijner tijd duidelijke conclusies te trekken over de bijdrage van de lokale doelstellingen aan de algemeen geformuleerde landelijke outcomedoelstellingen. Wel is reeds nu een relatie zichtbaar tussen de plannen en doelen en de sectorale knelpunten uit het beleidskader Geldstroom Beeldende Kunst en Vormgeving (2005 – 2008).

Plausibiliteit dat de lokale doelstellingen bijdragen aan de landelijke outcomedoelstellingen?

Door de vele lokale doelstellingen en outputindicatoren een systematische plaats te geven onder één van de tien hoofddoelen zijn de landelijke outcomedoelstellingen geconcretiseerd en beter meetbaar geworden. De plausibiliteit dat de lokale doelstellingen bijdragen aan de nationale outcomedoelstellingen wordt daarmee vergroot. Daarvoor is wel belangrijk dat alle stakeholders de komende periode nadere invulling geven aan de tien doelen. Het is wenselijk zowel een duidelijke kwalitatieve beschrijving per doel te maken (huidige situatie, sectorale knelpunten en wenselijke situatie) als om enkele welgekozen outputindicatoren te kiezen en in te laten vullen (nulwaarde, streefwaarde). Het ministerie van OCW heeft inmiddels besloten om op basis van de beschikbare gegevens en de medewerking van de gemeenten en provincies de gegevens te benutten voor duidelijke beschrijvingen per hoofddoel. Op deze wijze wint de nulmeting aan structuur, kan een duidelijker landelijk overzicht gemaakt worden en zijn betere conclusies te trekken in de eindevaluatie.

Relatie sterkte-zwakte analyse en gekozen prioriteiten noodzakelijk

Om de effecten van Geldstroom BKV aannemelijk te kunnen maken, moet er een duidelijke relatie zijn tussen de sterkte-zwakte analyse en de gemaakte keuzes en de prioriteiten op lokaal niveau. De gemeenten en provincies die deze relatie nog onvoldoende duidelijk hebben gelegd, moeten de kans krijgen om zich te revancheren.

Het effect van Geldstroom BKV vanuit de huidige plannen en de nulmeting niet zonder meer vast te stellen

Om een aantal redenen zijn vanuit de huidige plannen en vanuit de nulmeting geen harde conclusies te trekken over de effecten van de Geldstroom BKV bij de eindevaluatie. De doelen van de gemeenten en provincies vertonen een grote variëteit en zijn niet zonder meer te aggregeren. De beoogde doelen van de gemeenten en de provincies vertonen een zeer verschillende relatie met de beoogde landelijke effecten. In een groot aantal plannen ontbreken de nulwaarden nog. Om conclusies te kunnen trekken over de effecten van de Geldstroom BKV moet ook de betekenis van de autonome middelen in relatie tot de middelen vanuit de Geldstroom BKV beoordeeld worden. Verder zullen er in de komende jaren allerlei veranderingen in de omgeving optreden die het uiteindelijke effect óók in positieve of negatieve zin beïnvloeden. In de komende jaren kan het ministerie samen met de gemeenten en provincies de informatie over de projecten en de plannen dusdanig structureren en verrijken dat de effecten van Geldstroom BKV bij de tussen- en de eindevaluatie veel beter aangetoond kunnen worden. Door deze stap te zetten, wordt de evaluatie-inspanning bij de tussen- en de eindevaluatie voor het ministerie en de gemeenten/provincies veel geringer en neemt de kwaliteit van de conclusies aanzienlijk toe.

Bijlage 1 Checklist interviews experts BKV

Inleiding

- Algemene introductie m.b.t. het onderzoek en het interview
- Stand van zaken
- Driedeling interview

Algemene kennismaking

- Wat doet uw instelling en welke doelstellingen heeft uw instelling?
- Wat is uw rol binnen deze instelling?
- Heeft u daarbuiten nog andere functies in de Cultuursector, zo ja, welke?
- In welke verhouding staat uw instelling tot de Geldstroom BKV?
- Een aantal specifieke vragen die verschillen per instelling

Visie op de sector Beeldende Kunst en Vormgeving

- Wat zijn de belangrijkste ontwikkelingen en mijlpalen geweest in de afgelopen decennia voor de sector Beeldende Kunst en Vormgeving?
- Wat zijn de sterke punten van de sector BKV en wat zijn de verbeterpunten?
- Hoe denkt u dat de verbeterpunten het best aangepakt kunnen worden?
- Is er sprake van een natuurlijk overloop van subsidie naar commercieel of is er sprake van een kloof?
- Hoe verhoudt de Nederlandse BKV sector ten opzichte van het buitenland (Europa, VS). Wat zijn belangrijke verschillen? Waar zouden we wat van kunnen leren?
- Eventueel een aantal specifieke vragen die verschillen per instelling

Rol van de Geldstroom BKV

- Wat gaat er totaal aan subsidie om in de sector BKV?
- Zijn er nog additieve middelen voor BKV vanuit andere hoeken, andere departementen, internationaal?
- Welke voor- en nadelen kleven er volgens u aan de Geldstroom BKV in het algemeen voor de sector?
- Welke voor- en nadelen kleven er volgens u aan de Geldstroom BKV voor uw eigen instelling?
- In hoeverre heeft u het idee dat de Geldstroom BKV tegemoet komt aan de knelpunten in de sector? Wat merkt u daar in de praktijk al van?
- Schetsen van onze eerste bevindingen op het gebied van rode draden en witte plekken. In hoeverre komt dit beeld overeen met de ontwikkelingen die u ziet en verwacht op het gebied van het versterken van de faciliteiten, het verbeteren van het middensegment en het vergroten van de marktwerking?
- Welke verschillen ziet of verwacht u tussen provincies, netwerksteden en steden met kunstvakonderwijs?
- Wat zou je op lokaal en regionaal niveau voor (nieuwe) activiteiten kunnen ontplooiën die binnen de Geldstroom BKV passen?
- In hoeverre wordt in de BKV sector al gebruik gemaakt van meetbare doelstellingen en indicatoren? Hoe kan dit nog verbeteren? Wat staat deze meetbaarheid in de weg?
- Eventueel een aantal specifieke vragen die verschillen per instelling

Bijlage 2 Lijst met geïnterviewde experts¹³

<i>Naam expert</i>	<i>Functie en instelling</i>	<i>Datum</i>
1. Stijn Huijts	Directeur Het Domein	4 november 2005
2. Guus Broos	Voorzitter Nederlandse Galerie Associatie	8 november 2005
Karine Verloren van Themaat	Secretaris Nederlandse Galerie Associatie	
3. Jo Houben	Directeur Kunstenaars & Co.	10 november 2005
4. Bob Fooy	Projectmedewerker Beeldende Kunst, Mondriaan Stichting	10 november 2005
5. Michiel van der Kaaij	Directeur Federatie Kunstuitleen	17 november 2005
Jurriaan Rammeloo	Beleidsmedewerker Federatie Kunstuitleen	
6. Lex ter Braak	Directeur Fonds BKVB	22 november 2005
7. Gerrit Willems	Directeur CBK Dordrecht	24 november 2005
8. Dingeman Kuilman	Directeur Premisela Stichting	29 november 2005

¹³ Van alle interviews is een gespreksverslag gemaakt. Deze gespreksverslagen zijn ter beschikking gesteld aan de opdrachtgever.

